

Fredningsnævnet for Syddjylland, Nordlig del

**Afgørelse truffet den 26. juni 2025
om fredning af Lyngbos Hede.**

Indholdsfortegnelse

Ejendomme omfattet af fredningen.	3
Fredningsbestemmelserne:	4
Fredningsforslaget – formål og baggrund.....	7
Forslag til fredningsbestemmelser	18
Budgetoverslag:.....	22
Fredningsnævnets behandling af fredningsforslaget.	23
Skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget.	28
Sagsrejsernes bemærkninger til høringssvarene.....	34
Forslag til reviderede fredningsbestemmelser:.....	37
Skriftlige bemærkninger til det reviderede fredningsforslag.	41
Afgørelse om fristudsættelse.	44
Miljøvurdering.	44
Fredningsnævnets begrundelse og resultat.....	45
Erstatning.....	49
Klagevejledning.	50

Fredningsnævnet for Sydjylland, Nordlig del har 26. juni 2025 truffet afgørelse om fredning af Lyngbos Hede.

Ejendomme omfattet af fredningen.

Afgørelsen omfatter følgende ejendomme:

Henne By, Henne:

Matr.nr. 3l, 4aa, 4c, 4s, 1y, 4r, 1x, 4q, 1v, 4p, 1u, 4o, 1t, 1s, 4n, 4l, 1q, 4m, 1r.

Fredningsområdet omfatter i alt ca. 257 ha.

Fredningsbestemmelserne:

Fredningsnævnet har fastsat følgende fredningsbestemmelser for de fredede ejendomme.

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at de landskabelige og naturmæssige kvaliteter bevares og forbedres,
- at områdets fremtidige rekreative anvendelse sikres og forbedres,
- at området friholdes for veje og andre permanente anlæg, som vil fragmentere området,
- at der sikres grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som området er udpeget for i henhold til EU's habitatdirektiv.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter cirka 257 hektar, som fremgår af fredningskortet.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, for eksempel i forbindelse med naturgenopretning eller rekreativ anvendelse.

Stk. 2. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000, underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Arealernes drift og anvendelse skal tilrettelægges således, at fredningens formål opfyldes.

Stk. 2. Der må kun foretages ændringer i tilstanden af naturtyper, som er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, når disse har et naturforbedrende sigte. Der må således ikke gødskes, tilskudsfodres, anvendes pesticider, omlægges eller jordbearbejdes, sås eller plantes, drænes, kalkes, udsættes eller fodres vildt. Hele fredningsområdet er omfattet af § 3-beskyttelse.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes. Vedligeholdelse af eksisterende afvandingsgrøft for sommerhusområdet Henne Strand kan finde sted på normal vis.

Stk. 2. Der kan ske mindre terrænændringer som led i en naturgenopretning og naturpleje, for eksempel ved afskrabning af tilgroede klitlavninger.

§ 6 Bebyggelse, veje og tekniske anlæg mv.

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter og lignende.

Stk. 2. Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Etablering af anlæg, herunder blandt andet skydebaner, motorbaner, ridebaner, og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt. Sportsanlæg som mountainbikeruter og lignende er ej heller tilladt.

Stk. 3. Der må ikke etableres veje i fredningsområdet.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne, der i kortere perioder er nødvendige for naturpleje.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for husdyr. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 6. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og efter aftale med lodsejeren.

Stk. 7. Deponering må ikke finde sted inden for fredningsområdet.

§ 7 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, jævnfør naturbeskyttelsesloven.

Stk. 2. På arealer, som på fredningstidspunktet er offentligt ejede, er der uanset fremtidigt ejerforhold fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet i medfør af fredningen, og i øvrigt skal der fremover være adgang til disse arealer i overensstemmelse med reglerne for adgang til offentligt ejede arealer i naturbeskyttelsesloven og den hertil knyttede bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Stk. 3. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers nuværende tracé kan ændres, hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes. Hvor adgang til de på fredningskortet udpegede stier forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stierne holdes åbne og tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færister eller lignende, eller ved at føre stien udenom eller imellem foldene.

Stk. 4. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

Stk. 5. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet om nødvendigt holdes åbne ved slåning af sporet mindst én gang årligt. Plejemyndigheden sikrer, at de stier som fremgår af fredningskortet, er afmærkede i terrænet og dermed synlige for publikum.

Stk. 6. Nye stier kan anlægges efter aftale med lodsejeren og med fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 7. Hunde må ikke medbringes inden for hegnede områder. Undtaget herfra er hunde i tjeneste, som skal holdes i kort snor.

§ 8 Retningslinjer for plejen

Stk. 1. Plejen af områdets beskyttede naturtyper tilrettelægges, så den fastholder eller forbedrer gode levemuligheder for deres karakteristiske plante- og dyreliv.

Stk. 2. Plejemyndigheden har ret til at bekæmpe invasive arter. Hvis lodsejer ikke foretager bekæmpelse, har plejemyndigheden ret til at gennemføre denne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning som for eksempel genskabelse af naturlig hydrologi ved sløjfning af grøfter, efter nærmere beskrivelse i en plejeplan.

§ 9 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje af de fredede arealer efter den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

Stk. 2. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse med efterfølgende revision hvert 6. år.

§ 10 Jagt

Jagt er ikke tilladt på arealet, og der må ikke opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det, som søges om, ikke vil stride mod fredningens formål, jævnfør naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Ophævelse af eksisterende deklaration

Eksisterende deklaration tinglyst 21. februar 1966 ophæves med gennemførelsen af nærværende fredning.

Fredningsforslaget – formål og baggrund.

Danmarks Naturfredningsforening og Varde Kommune har 22. juni 2022 sendt et forslag til fredning af Lyngbos Hede.

Sagsrejserne har i forslaget oplyst blandt andet følgende:

” ...

1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening og Varde Kommune fremsætter hermed i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk. 3, forslag til fredning af Lyngbos Hede i Varde kommune, i alt 257 hektar.

Lyngbos Hede blev i 1966 solgt til staten af kunstmaler Chresten Lyngbo med en række fredningslignende betingelser i skødet. Heden blev lagt ind under Landbrugsministeriets daværende klitdirektorat, og er i dag overgået til Miljøministeriet ved Naturstyrelsens lokale enhed, Blåvandshuk.

Heden blev dog aldrig fredet ved en egentlig fredningskendelse, og skødet må ifølge

Fredningsnævnet for Sydjylland betragtes som en deklaration, hvor påtaleretten er overgået til Varde Kommune.

I over 50 år blev Lyngbos Hede imidlertid forvaltet som et fredet område af fredningsnævnet, som i god tro sikrede områdets beskyttelse imod sommerhusbyggeri og andet, som ville have ødelagt områdets helt enestående værdier.

Danmarks Naturfredningsforening og Varde Kommune finder, at Lyngbos Hede fortsat er så værdifuld, at den fortjener den stærkeste beskyttelse, som dansk lovgivning kan give; en fredning efter naturbeskyttelsesloven. Nærværende fredningsforslag skal således ses som et ønske om at rette op på en tilsyneladende fejl i 1966, da Lyngbos Hede ikke blev egentligt fredet, men blot beskyttet af en tinglyst deklaration, som omverdenen indtil for nylig opfattede som en egentlig fredning.

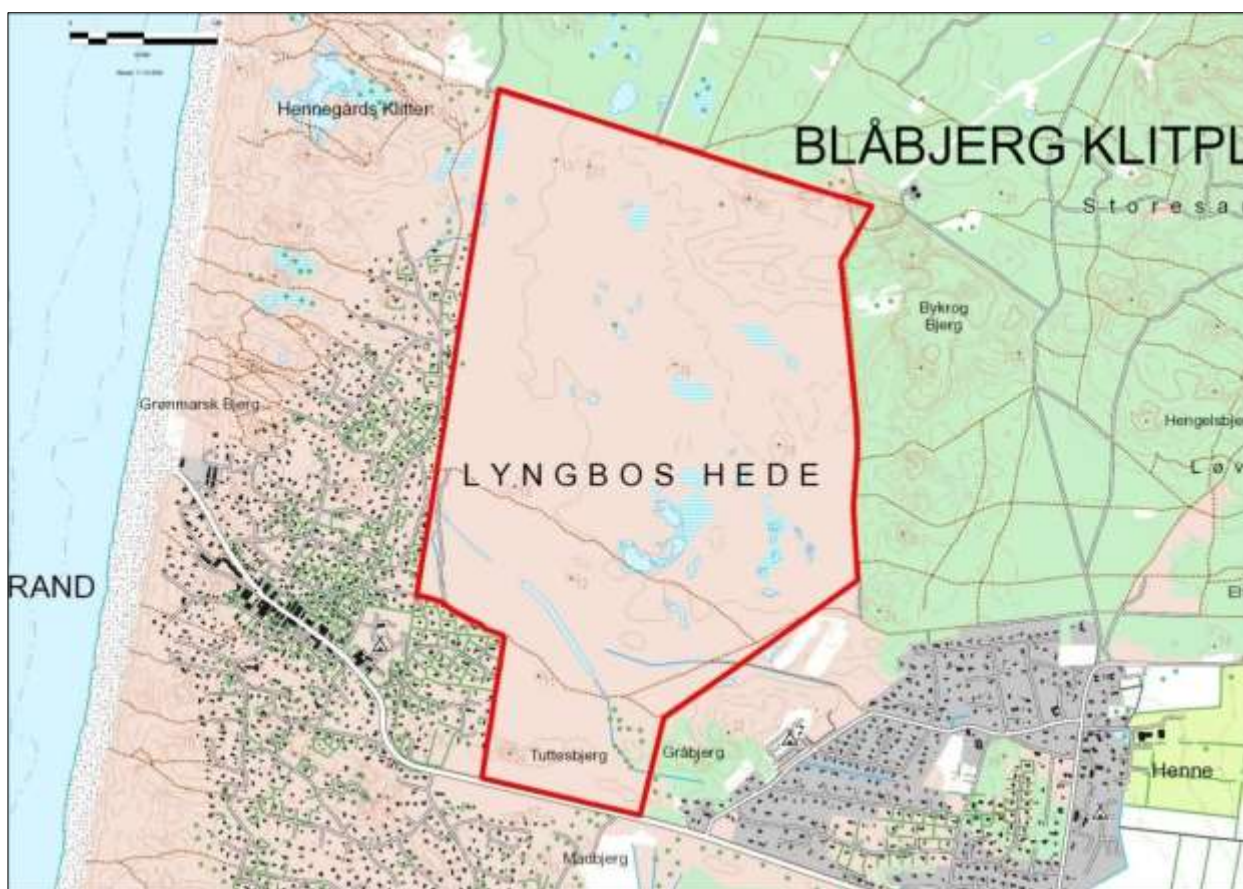
Forslaget med fredningen er at give områdets store naturværdier den bedste beskyttelse, at sikre adgang til naturpleje uanset fremtidige ejere og at give offentligheden mulighed for at færdes på Lyngbos Hede til enhver tid.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsforslaget afgrænses i syd af Henne Strandvej, da det er valgt at tage en række mindre, privatejede parceller mellem landevejen og den statsejede del af heden med i forslaget for at sikre, at udsigten fra landevejen mod nord over heden kan bevares.

Mod sydvest og vest afgrænses forslaget af sommerhusområdet Henne Strand og i nordvest af fredningen Hennegårds Klitter. Mod nord og øst grænser forslaget mod Blåbjerg Klitplantage og i sydøst mod de privatejede matrikler 3k, 3d, 4e, 1o og 1vh alle Henne By, Henne.

Fredningsforslagets afgrænsning fremgår desuden af kortbilag 1 og i oversigtlig form af figur 1.

Figur 1. Lyngbos Hede ligger mellem Henne Strand, Henne By og Blåbjerg Klitplantage.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Landskabsformer og geologi

Lyngbos Hede ligger ved den vestlige rand af Varde Bakkeø, hvor havet under stenalderens store havstigning eroderede i de fremspringende dele af bakkeøen. Den kraftige erosion og materialetransport langs kysten dannede et bredt marint forland og gav Vestkysten sit nuværende jævne forløb. Området blev siden dækket af flyvesand gennem flere perioder med omfattende klitdannelse.

De ældste klitdannelser stammer antagelig fra slutningen af ældre bronzealder for omkring 3000 år siden, hvorefter sandflugt har præget landskabet i større og mindre grad. Under den såkaldte Lille Istid mellem 1550 og 1850 vandrede klitterne langt ind i landet og var blandt andet med til at forme de klitformer, der i dag præger Lyngbos Hede.

Således blev områdets højeste punkt Blåbjerg to kilometer øst for fredningsområdet, som oprindeligt var 47 meter højt, dækket af 17 meter klitdannelser, hvorfor toppen nu ligger 64 meter over havet. De højeste klitter på Lyngbos Hede er Tuttesbjerg på 24 meter nær Henne Strandvej i syd og en klittop på 26 meter i hedens nordøstlige hjørne.

Der er flere årsager til sandflugten under den Lille Istid. Fårenes og kvægets overgræsning, skrælning af lyngtørv til blandt andet brændsel og høhøst i den sparsomme urtevegetation forårsagede, at klitsandet blev blotlagt, så sandflugten kunne brede sig. En mindre sænkning af havniveauet i

samme periode har sikkert medvirket til øget sandaflejring i strandzonen, så store mængder sand kunne blæse ind over landet.

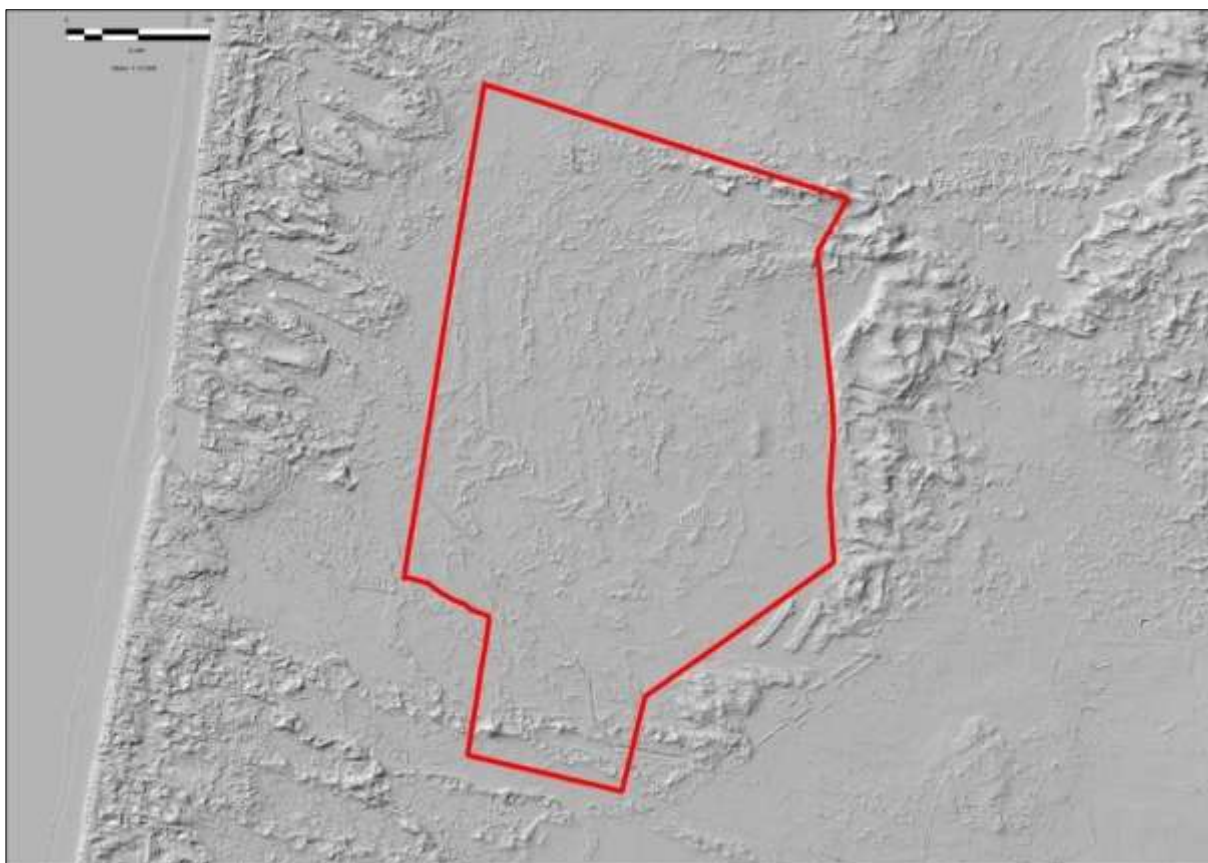
Lyngbos Hede fremstår i dag som en relativt jævn flade beliggende mellem de høje klitter langs havet mod vest og den højtliggende rand af Blåbjerg Plantage mod øst (figur 2 og 3). Der er ingen naturlige til- eller afløb, men derimod mange lavvandede søer og moser, hvis vandstand kan svinge stærkt. Således stod vandet usædvanlig højt efter den våde vinter 2019-2020, se forsidebilledet.

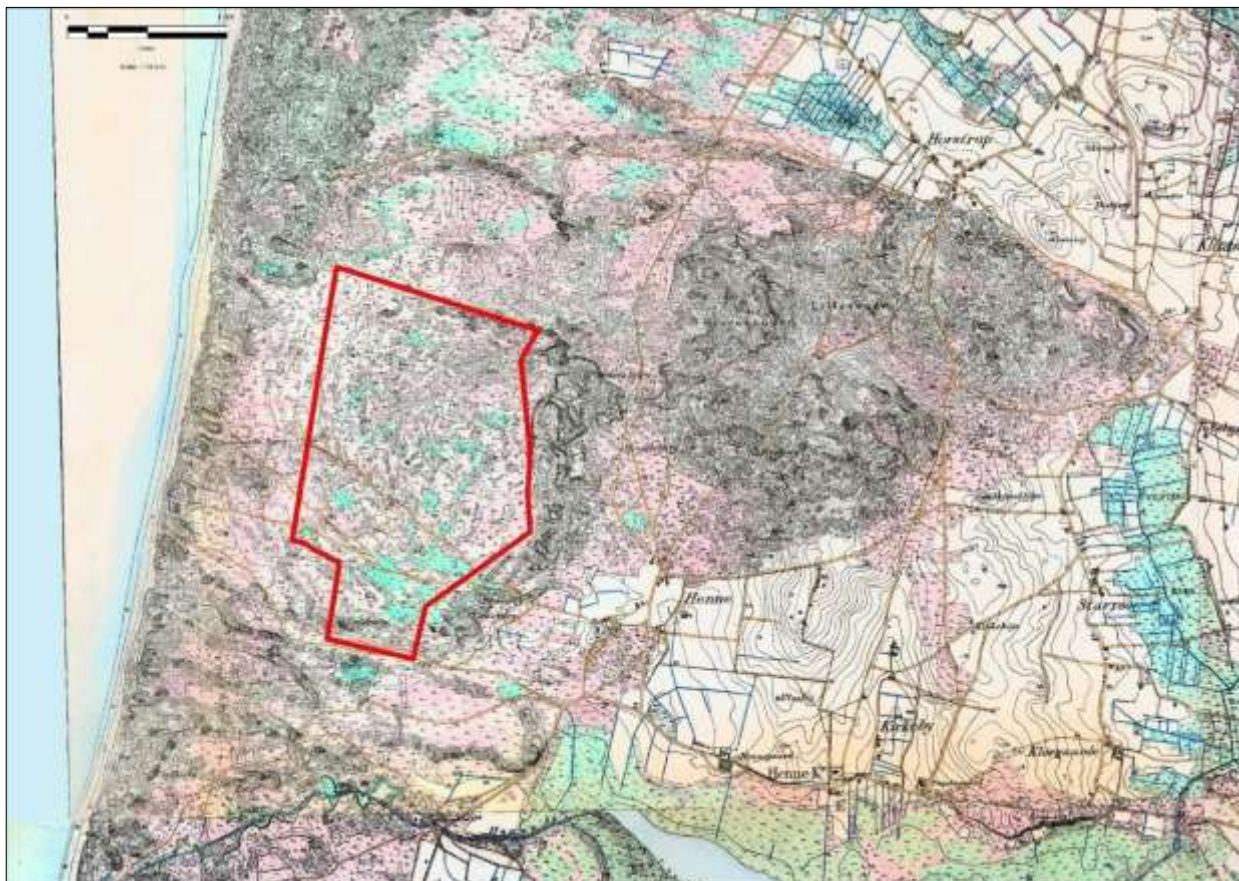
Figur 2. Fredningsområdet indtegnet på det høje målebordsblad fra sidst i 1800-tallet. Bortset fra klitrækker længst i nord og syd ses området at være relativt lavtliggende med mange vådområder sammenlignet med omgivelserne.

Som det ses af reliefkortet i figur 3, ligger Lyngbos Hede centralt i en stor parabelklit, hvis vældige kerne i øst nu er plantet til og dermed standset i sin fremrykning, mens dele af dens to arme netop befinder sig inden for fredningen.

Parabelklitten omkring Lyngbos Hede er blot en mindre del af et vældigt sandflugtsområde der, som det fremgår af figur 4, strakte sig endnu længere ind i land, og først standsede lige før Klinting 6,5 kilometer fra havet. Sandflugtsområdet svarer nøje til det område, som i dag dækkes af Blåbjerg Klitplantage.

Figur 3. Lyngbos Hede udgør en del af afblæsningsfladen i en stor parabelklit, hvis kerne nu er dækket af klitplantage.

Figur 4. Sandflugten fra kysten ved Henne strakte sig langt ind i landet.

Kulturspor

Mennesket har præget hedens udseende stærkt gennem tiderne, og har både været årsag til sandflugt og til dens ophør, ligesom tidligere tiders udnyttelse til græsning og lynghøst og nutidens naturpleje har holdt den åben og domineret af dværgbuskvegetation.

Der er ingen gravhøje eller andre synlige fortidsminder, selvom det ikke kan udelukkes, at sådanne findes begravet under flyvesandet. Af nyere kulturspor findes kun en stor grøft, som blev etableret i 1968-70 for at undgå oversvømmelser i sommerhusområdet Henne Strand. Grøften omtales nærmere under afsnittet om naturpleje.

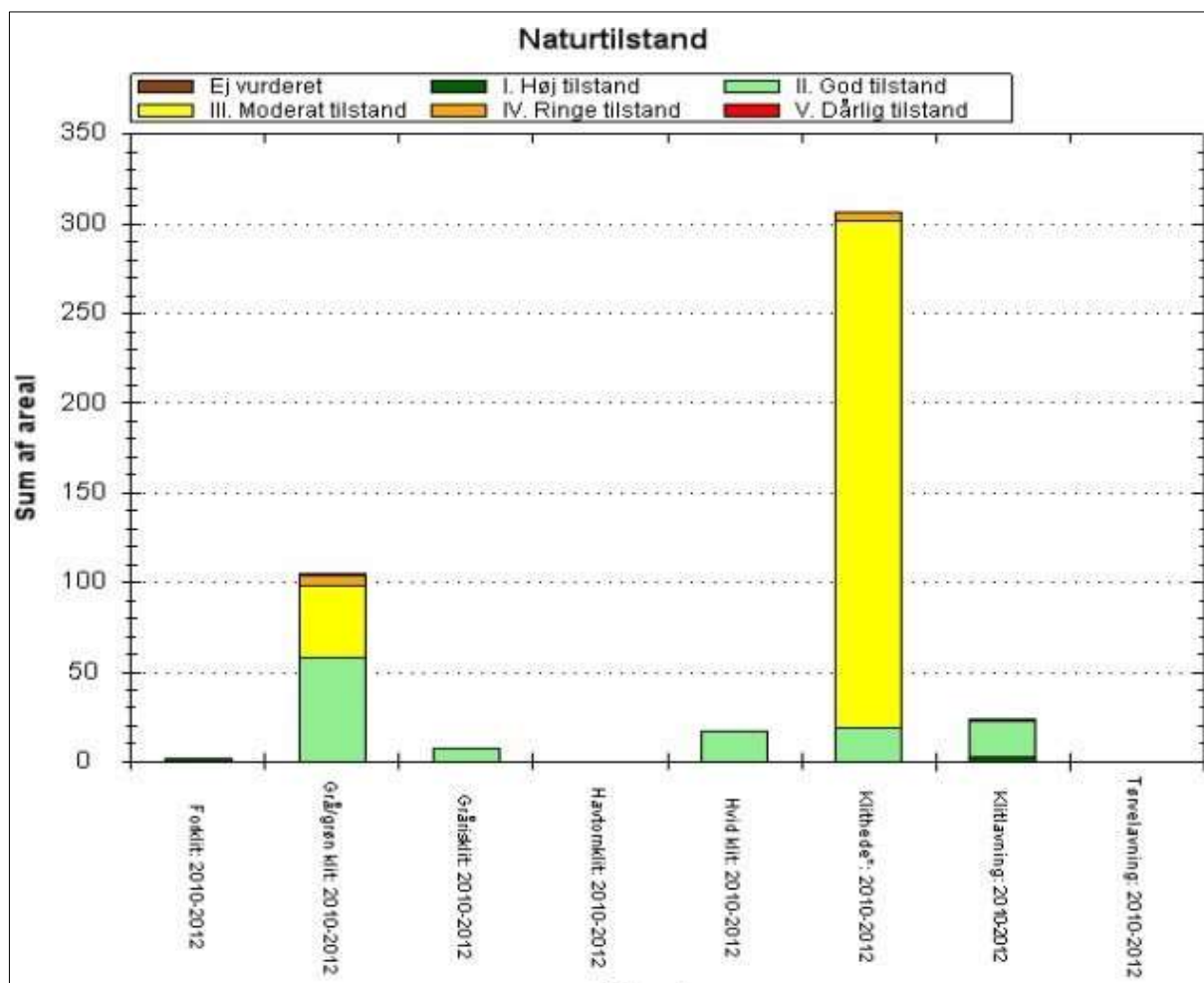
Naturtyper, plante- og dyreliv

Lyngbos Hede består af en mosaik af tør og fugtig klithede domineret af dværgbuske som hedelyng, klokkel yng og revling. Mindre dele er hvide klitter domineret af sand-hjælme. Der forekommer desuden en meget stor del af de øvrige plantearter, som er karakteristiske for områdets naturtyper.

Den danske klithede er helt enestående i Europa på grund af dens udbredelse, størrelse og sammenhæng som den har i Danmark. Der er ca. 50.000 ha klithede i Danmark, primært langs den jyske vestkyst. Det er baggrunden for at Danmark på Europas vegne, under EUs Natura 2000 netværk af særligt bevaringsværdige naturtyper (EU fuglebeskyttelses- og habitatområder), er blevet gjort særligt ansvarlige for, at klitheden med dens helt specielle plante- og dyreliv bevares (prioriteret natur). Den forpligtigelse, der følger med udnævnelse af et Natura 2000 område, betyder at Danmark skal

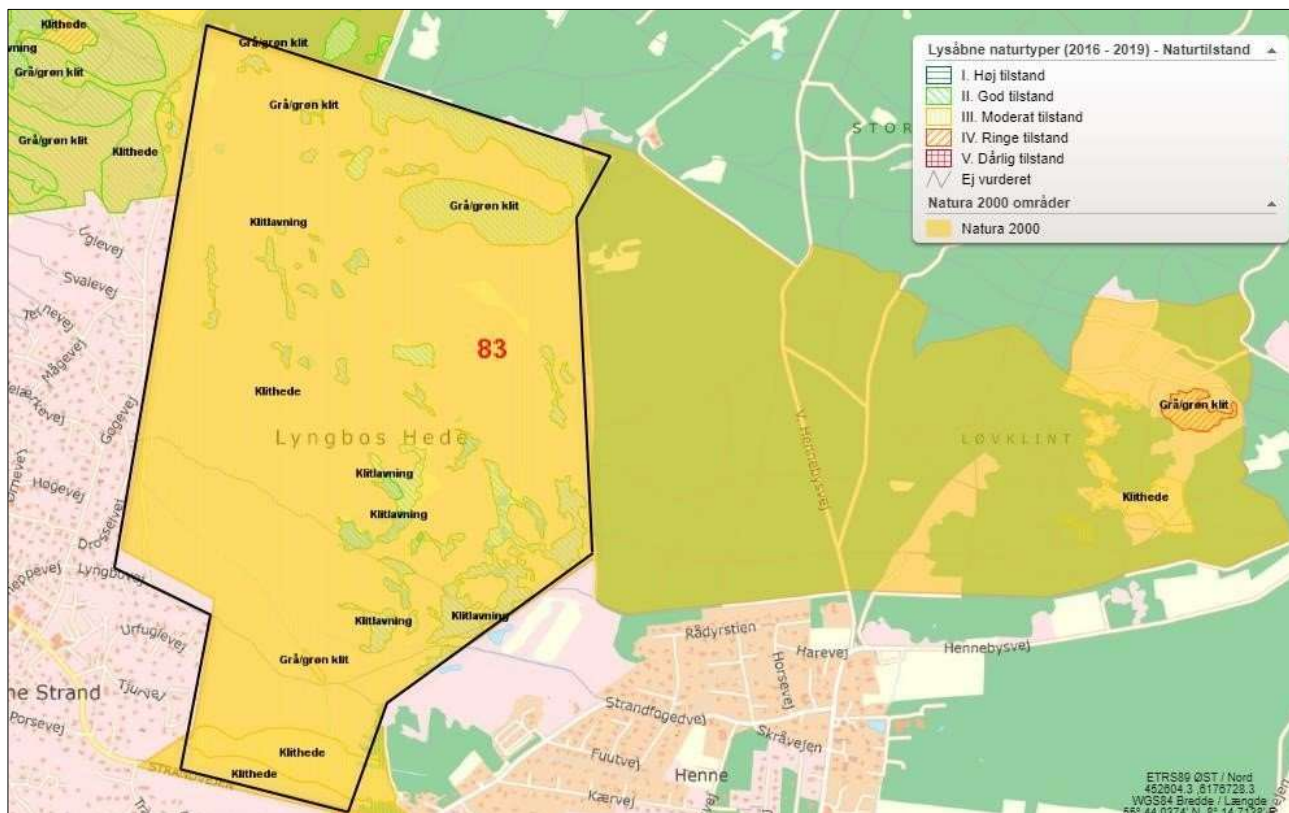
sikre en gunstig bevaringsstatus for klitheden - dvs. sikre, at klitheden bevares med alle dens karakteristiske dyr, planter og landskabelige særpræg.

Nedenfor ses naturtilstanden af de forskellige naturtyper i det samlede Natura-2000 område nr. 83:

Som det ses, er ca. halvdelen af arealet med grågrøn klit i god tilstand, mens resten er i ugunstig tilstand. Langt størstedelen af arealet er med klithede, der er i ugunstig tilstand.

Kortet nedenfor viser placeringen og tilstanden af de forskellige naturtyper på Lyngbys Hede og bekræfter, at særligt klithede har det dårligt. Samtidig fylder klithede langt størstedelen af Lyngbos Hede.

Det er målsætningen at det samlede areal af naturtypen skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det, jf. Natura-2000-plan 2016-21. Dette forpligter staten til en særlig indsats for at beskytte og forbedre naturtilstanden på Lyngbys Hede.

En lang række særlige arter knytter sig til klitheden. Ikke mindst i de vådeste og tidvis vanddækkede dele af heden forekommer en lang række biotops-typiske planter som for eksempel alle tre danske arter af soldug. I bilag 6.1 gives en omfattende liste over områdets flora.

Af hedens dyreliv kan særlig nævnes den rødlistede sommerfugl ensian-blåfugl, som trives på grund af en stor bestand af dens larves værtsplante klokke-ensian.

Naturpleje og naturgenopretning

Fra 2002 til 2005 er heden blevet plejet via det EU-støttede såkaldte LIFE-klithedeprojekt. Formålet var at sikre den atlantiske klithede langs Europas kyster, hvoraf den væsentligste del findes i Danmark.

Plejen bestod dels i rydning af især bjergfyr, og i 2004 blev en stor del af heden desuden afbrændt. En åben grøft, som leder vand fra sommerhusområdet Henne Strand mod øst tværs over den sydlige del af heden, blev desuden delvis rørlagt. Formålet var at forhindre grøften i at dræne en central, våd del af heden, som er af særlig betydning for ensian-blåfugl (figur 5).

Fra 2011 er der sket afgræsning af 162 af naturstyrelsens 239 hektar, i de første år med kreaturer og siden 2013 med islandske heste (figur 6).

Der foretages også lyngslåning og fjernelse af høstet materiale, afskrabning af mindre arealer i tørvelavninger og pletvis afbrænding. Heden er blevet brugt til sprængning af gammel ammunition efter Anden Verdenskrig, og da ikke alt blev sprængt, udvises der særlig forsigtighed ved brug af ild.

De 18 hektar private lodder i hedens sydligste del langs Henne Strandvej er ikke blevet plejet længe, men en fredning vil give Varde Kommune ret til at pleje her. Der er særlig behov for bekæmpelse af rynket rose og opvækst af nåletræ, særligt bjergfyr.

Figur 5. Rørlægning af en del af afløbsgrøften fra Henne Stand er her netop gennemført.

Figur 6. Hestegræsning er med til at holde græsarten blåtop fra at dominere.

Offentlighedens adgang og friluftsliv

Som offentligt ejet areal er der fri adgang overalt på Lyngbos Hede året og døgnet rundt. Der er desuden adgang over privat parcel (matr.nr. 4c) fra landevejen til Tottesbjerg, som er et yndet udsigtspunkt (figur 7). Heden anvendes helt overvejende til almindelige vandreture.

Figur 7. Lyngbos Hede set mod nord fra Tottesbjerg. Til venstre ses lidt af sommerhusområdet Henne Strand, og i det fjerne anes Blåbjerg Klitplantage.

Råstofindvinding og vandindvindingsinteresser

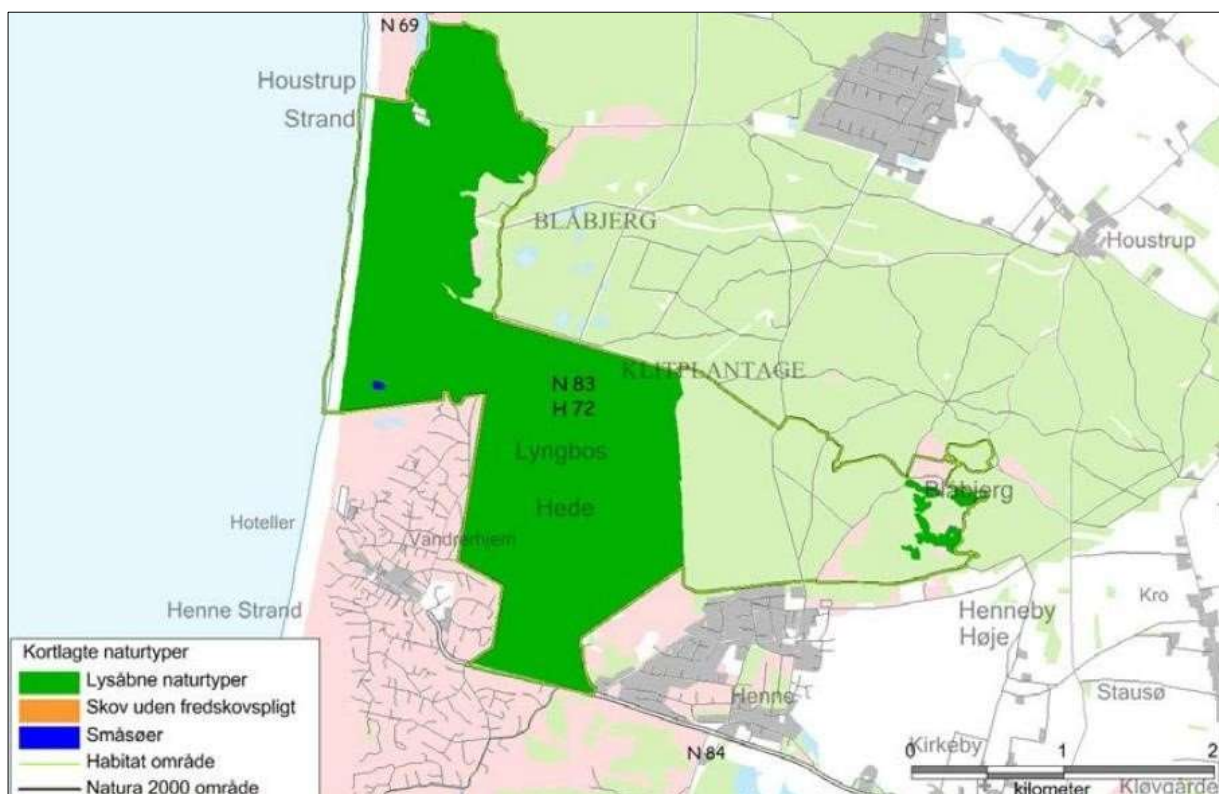
Der er ingen udpegede råstofområder eller råstofinteresser. Den nordøstlige halvdel af heden er kortlagt som område med almindelige drikkevandsinteresser.

Natura 2000-interesser

Fredningsområdet er udpeget som habitatområde nr. 72 Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter, som indgår i Natura 2000-område nr. 83 Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds klitter.

Fredningsområdet udgør med undtagelse af et mindre areal på cirka 1,7 hektar, som grænser til sommerhusområdet i sydvest, cirka 255 hektar af habitatområdet, som er på i alt cirka 690 hektar.

Afgrænsningen af hhv. Natura 2000-område nr. 83 og Habitatområde nr. 72 fremgår nedenfor:

Udpegningsgrundlaget for Habitat-område 72 fremgår nedenfor:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 72			
Naturtyper:	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)	
	Grå/grøn klit* (2130)	Klithede* (2140)	
	Havtornklit (2160)	Grårisklit (2170)	
	Skovklit (2180)	Klitlavning (2190)	
	Søbred med småurter (3130)	Tørvelavning (7150)	

Følgende habitatnaturtyper er registreret i fredningsområdet:

Klithede (2140)
Grå/grøn klit (2130)
Klitlavning (2190)
Tørvelavning (7150)

Klithede (2140) og Grå/grøn klit (2130) er, som tidligere nævnt, særligt prioriterede naturtyper, som forpligter staten til at gøre en særlig indsats for at beskytte og bevare områdets natur.

Følgende arter, som er på udpegningsgrundlaget for habitatområdet, forekommer i fredningsområdet:

Markfirben (bilag IV)

Forsvarets kampvognskørespor

Efter at arbejdet med forberedelsen af fredningssagen var startet, er Forsvarsministeriet fremkommet med planer om kampvognskørsel på heden i ét fast kørespor. Baggrunden er Forsvarets ønske om at forbinde øvelsesområder nord og syd for Lyngbos Hede med et kampvognskørespor. Naturen på Lyngbos Hede består af prioriterede naturtyper, som på europæisk plan er sjældne og truede. Derfor foreslås det, at Naturstyrelsen, som ejer Lyngbos Hede, og Forsvarsministeriet aftaler et konkret tracé for kampvognskøresporet, ud fra hvor det naturmæssigt og rekreativt er mindst muligt indgribende i Lyngbos Hedes værdier.

Fredningsforslaget lægger således ikke op til et bestemt kampvognskørespor, men fastlægger, at der kun kan etableres ét kampvognskørespor. Med dette forslag mener sagsrejserne, at Forsvaret fortsat vil kunne gennemføre øvelser, som betinger en forbindelse fra nord til syd, uden at det kolliderer afgørende med beskyttelsen af Lyngbos Hedes store naturværdier.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger og anden særlig beskyttelse

Der er ingen eksisterende fredninger inden for området, men en deklaration tinglyst den 21. februar 1966, som bestemmer at:

1. Tobaksrygning og brug af åben ild er forbudt,
2. Fuglevildt undergives fuldstændig fredning, og hårvildt må kun jages på 2 dage hvert efterår,
3. Der må på arealet ikke opføres bygninger af nogen art bortset fra nedennævnte undtagelse, Ej heller må der anbringes master, boger eller andre indretninger eller foretages beplantninger, der kan ødelægge eller forringe de pågældende områders betydning for almenheden, dog kan der gives Henne Strands Vandværk ret til at bore efter vand.
4. Så længe sælgeren lever, skal det pågældende areal forblive liggende som hidtil, dog med følgende ændringer:
 - a. offentligheden får adgang til gående færdsel ad forud afmærkede stier, der afsættes i samråd med sælgeren.

- b. Køberne skal straks foretage indretning af 2 vandingssteder for vildtbestanden.
 - c. Køberne skal straks i samråd med sælgeren angående beliggenhed og indretning lade opføre et hus til brug for vildtbestanden.
5. Sælgeren og senere ejere og beboere af hans hus samt ejere af den til Dansk Naturist Forbund solgte endnu ikke udstykkede parcel har ret til gående færdsel ad den 3 meter brede sti, der fører fra sælgerens hus og videre ad Lyngbovej til havet.

Zonestatus

Hele området ligger i landzone.

Kommune-, lokalplan og øvrige planforhold

Der er ingen særlige kommune- eller lokalplaner eller planforslag inden for det foreslåede fredningsområde.

Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

1. at de landskabelige og naturmæssige kvaliteter bevares og forbedres,
2. at områdets fremtidige rekreative anvendelse sikres og forbedres,
3. at området friholdes for veje og andre permanente anlæg, som vil fragmentere området,
4. at der sikres grundlag for naturpleje,
5. at medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som området er udpeget for i henhold til EU's habitatdirektiv.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter cirka 257 hektar, som fremgår af fredningskortet (kortbilag 1).

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, for eksempel i forbindelse med naturgenopretning eller rekreativ anvendelse.

Stk. 2. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000, underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Arealernes drift og anvendelse skal tilrettelægges således, at fredningens formål opfyldes.

Stk. 2. Der må kun foretages ændringer i tilstanden af naturtyper, som er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, når disse har et naturforbedrende sigte. Der må således ikke gødskes, tilskudsfodres, anvendes pesticider, omlægges eller jordbearbejdes, sås eller plantes, drænes, kalkes, udsættes eller fodres vildt. Hele fredningsområdet er omfattet af § 3-beskyttelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for kørsel med kampvogne i ét fast kampvognskørespor i 2 x 14 dage om året (forår og efterår), og efter en konkret aftale mellem Naturstyrelsen og Forsvarsministeriet. Hvis helt særlige forhold taler for det, så kan tilsynsmyndigheden meddele tilladelse til kortvarig udvidelse af perioden med øvelser.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes. Vedligeholdelse af eksisterende afvandingsgrøft for sommerhusområdet Henne Strand kan finde sted på normal vis.

Stk. 2. Der kan ske mindre terrænændringer som led i en naturgenopretning og naturpleje, for eksempel ved afskrabning af tilgroede klitlavninger.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for mindre terrænændringer som led i Forsvarets etablering af kampvognskøresporet. Der kan i den forbindelse udkøres sand/grus i sporet på vilkår, at der etableres passende antal undergange til understøttelse af den naturlige hydrologi.

§ 6 Bebyggelse, veje og tekniske anlæg mv.

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter og lignende.

Stk. 2. Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Etablering af anlæg, herunder blandt andet skydebaner, motorbaner, ridebaner, og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt. Sportsanlæg som mountainbike-ruter og lignende er ej heller tilladt.

Stk. 3. der må ikke etableres veje i fredningsområdet. Undtaget herfra er et kampvognskørespor. Fredningen er i den forbindelse ikke til hinder for etableringen af færister, hvor kampvognskøresporet forbindes til omverdenen.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne, der i kortere perioder er nødvendige for naturpleje.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for husdyr. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 6. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og efter aftale med lodsejeren.

Stk. 7. Deponering må ikke finde sted inden for fredningsområdet.

§ 7 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, jævnfør naturbeskyttelsesloven.

Stk. 2. På arealer, som på fredningstidspunktet er offentligt ejede, er der uanset fremtidigt ejerforhold fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet i medfør af fredningen, og i øvrigt skal der fremover være adgang til disse arealer i overensstemmelse med reglerne for adgang til offentligt

ejede arealer i naturbeskyttelsesloven og den hertil knyttede bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Stk. 3. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers nuværende tracé kan ændres, hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes. Hvor adgang til de på fredningskortet udpegede stier forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stierne holdes åbne og tilgængelige for offentligheden med sten-ter, klaplåger, færister eller lignende, eller ved at føre stien udenom eller imellem foldene.

Stk. 4. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

Stk. 5. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet om nødvendigt holdes åbne ved slåning af sporet mindst én gang årligt. Plejemyndigheden sikrer, at de stier som fremgår af fredningskortet, er afmærkede i terrænet og dermed synlige for publikum.

Stk. 6. Nye stier kan anlægges efter aftale med lodsejeren og med Fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 7. Hunde må ikke medbringes inden for hegnede områder. Undtaget herfra er hunde i tjeneste.

§ 8 Retningslinjer for plejen

Stk. 1. Plejen af områdets beskyttede naturtyper tilrettelægges, så den fastholder eller forbedrer gode levedmuligheder for deres karakteristiske plante- og dyreliv.

Stk. 2. Plejemyndigheden har ret til at bekæmpe invasive arter. Hvis lodsejer ikke foretager bekæmpelse, har plejemyndigheden ret til at gennemføre denne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning som for eksempel genskabelse af naturlig hydrologi ved sløjfning af grøfter, efter nærmere beskrivelse i en plejeplan.

Stk. 4. Fredningen er ej heller til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan og fredningsnævnets tilladelse.

§ 9 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje af de fredede arealer efter den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

Stk. 2. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse med efterfølgende revision hvert 5. år.

Stk. 3. Der skal gives grundejere og Danmarks Naturfredningsforening mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplan.

Stk. 4. Plejeplanen kan f.eks. indeholde foranstaltninger som afgræsning med henblik på at sikre, at områderne i det væsentlige holdes åbne samt at eksisterende beplantning kan fjernes, nedskæres m.v.

Stk. 5. Ejeren har ret til selv at udføre plejeforanstaltninger inden for en af plejemyndigheden fastsat frist. Ved træfældning tilfalder det fældede træ, ejeren, hvis det fjernes inden en af plejemyndigheden

fastsat frist. Ejeren kan ikke stille krav om opskæring, sammenkørsel af fældet træ eller kørsel til fast vej.

§ 10 Jagt

Jagt er ikke tilladt på arealet, og der må ikke opdrættes, fodres eller udsættes vildt,

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det, som søges om, ikke vil stride mod fredningens formål, jævnfør Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Ophævelse af eksisterende deklaration

Eksisterende deklaration tinglyst den 21. februar 1966 ophæves for så vidt angår punkt 1-4 med gennemførelsen af nærværende fredning.

Blomstrende klitrose på Lyngbos Hede.
..."

Budgetoverslag:

Danmarks Naturfredningsforening og Varde kommune har udarbejdet følgende budgetoverslag for fredning af Lyngbos Hede:

” ...

Danmarks Naturfredningsforening og Varde Kommune rejser om kort tid fredningssag for Lyngbos Hede i Varde kommune, i alt ca. 257 ha. I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der knytter sig til gennemførelsen af forslaget.

Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. nbl. § 39 stk. 1, sidste punktum. 239 ha ejes af Naturstyrelsen mens 8 private lodsejere ejer de resterende ca. 18 ha. De private lodsejere skal i princippet tilkendes erstatning for de reguleringer, som fredningen medfører for dem, undtaget er dog arealer, som i deres fulde omfang er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 – hvilket er aktuelt i denne sag. Fredningen medfører således ingen erstatninger til private lodsejere.

...”

Budgetoverslaget har været i høring hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (tidligere Miljøstyrelsen), der 20. maj 2022 har oplyst, at budgetoverslaget ikke giver anledning til bemærkninger.

Fredningsnævnets behandling af fredningsforslaget.

Fredningsnævnet består under behandlingen af denne sag af suppleant for nævnets formand, dommer Vagn Kastbjerg, det ministerielt udpegede medlem Flemming Davidsen og det kommunalt udpegede medlem Rasmus Sømod.

Fredningsnævnet har bekendtgjort fredningsforslaget 27. september 2022.

Fredningsnævnet har afholdt **offentligt møde** 31. oktober 2022, hvortil lodsejere, offentlige myndigheder, foreninger m.v. var indkaldt.

I referatet fra det offentlige møde 31. oktober 2022 fremgår blandt andet:

” ...

I mødet deltog:

For fredningsnævnet mødte formanden, dommer Vagn Kastbjerg og det ministerielt udpegede medlem Flemming Davidsen. Det kommunalt udpegede medlem Gunner Poulsen var ikke mødt.

For Miljøstyrelsen mødte Else Marie Stamphøj.

For Varde Kommune mødte Klaus Bertram Fries.

For Danmarks Naturfredningsforening mødte Birgitte Bang Ingrisch, Merete Vigen Hansen, Christina Sandholt, Anders Christian Bjørnshave-Hansen, Thomas Færgemann og Bent Jacobsen

For Friluftsrådet mødte Hanne Voetmann.

For Ejendomsstyrelsen mødte Thomas Bo Sørensen

For Forsvaret mødte major Stig G. Larsen

Endvidere mødte følgende lodsejere:

- Lodsejer nr. 1: Naturstyrelsen Blåvandshuk v/ Henrik Lykke Sørensen og Stinus Kruse
- Lodsejer nr. 4: Grundejerforeningen for Henne Strand, Bent Aaby
- Lodsejer nr. 6: Boet efter Maja Dornonville v/ Henrik Dornonville de la Cour
- Lodsejer nr. 7: som nr. 6
- Lodsejer nr. 8: Jesper Raakjær
- Lodsejer nr. 9: Jette Raakjær Nielsen.

Jesper Raakjær repræsenterer på dette møde udover sig selv lodsejer nr. 6, 7 og 9.

Desuden mødte Hans Jørgen Degn som privatperson.

De mødte blev opfordret til at skrive sig på en liste med mailadresser til brug for fredningsnævnets videre behandling.

Fredningsnævnets formand Vagn Kastbjerg bød velkommen og orienterede om forløbet af det offentlige møde og den efterfølgende proces for sagens behandling.

Forslaget er modtaget i fredningsnævnet den 22. juni 2022. Fredningsnævnet har gennemgået forslaget og har konstateret, at det opfylder kravene i naturbeskyttelsesloven til et fredningsforslag.

Fredningsnævnet har herefter bekendtgjort forslaget den 27. september 2022 og sendt indkaldelser til lodsejerne i det område, som forslaget omfatter, offentlige myndigheder samt foreninger, der er parter i fredningssagen. Når fredningsforslaget er bekendtgjort, må der ikke foretages noget, der strider mod de foreslåede bestemmelser.

Vagn Kastbjerg konstaterede herefter, at der er sket korrekt bekendtgørelse af fredningsforslaget, og at der er sket korrekt indkaldelse af lodsejerne, myndighederne og foreningerne, der kan påklage afgørelsen.

Vagn Kastbjerg redegjorde herefter for de procedureregler, der gælder for behandlingen af fredningsforslaget.

Birgitte Bang Ingrisch præsenterede fredningsforslaget, herunder forhistorien vedrørende fredningsdeklarationen på arealerne samt baggrunden for, at der nu er rejst fredningssag. Der henvises til det, der fremgår af fredningsforslaget med bilag.

Forslaget omfatter 257 ha, hvoraf ca. 239 ha ejes af Naturstyrelsen og resten ejes af 8 private lodsejere.

Efter gennemgangen var der mulighed for at stille spørgsmål og kommentere fredningsforslaget.

Elsie Marie Stamphøj orienterede indledningsvist om Miljøstyrelsens rolle ved behandlingen af fredningssager. Miljøstyrelsen er enig i, at området har betydelige landskabelige, naturmæssige og reaktive værdier, hvorfor Miljøstyrelsen ikke vil modsætte sig en fredning af området. Miljøstyrelsen vil efter dette møde sende en skriftlig redegørelse for styrelsen bemærkninger. Foreløbig bemærkes, at der er indgået en aftale mellem Miljøministeriet og Forsvarsministeriet om brug af Miljøministeriets brug af arealerne i Oksbøl-området. § 7. stk. 7 i forslaget om forbud mod hunde inden for de hegnede områder bør udgå. Plejebestemmelserne i § 9 bør omformuleres, så der henvises til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse. § 10 om jagt bør udgå eller henvises til de til enhver tid gældende regler om jagt. I § 12 bør hele bekendtgørelsen inkl. pkt. 5 ophæves.

Major Stig G. Larsen havde ingen bemærkninger nu, idet han oplyste, at Forsvarsministeriet fremsender skriftlige bemærkninger efter dette møde.

Friluftsrådet havde ingen bemærkninger til forslaget.

Grundejerforeningen Henne Strand v/ Bent Aaby bemærkede indledningsvis, at grundejerforeningen den 29. august 2022 har redegjort for, hvorfor screeningsnotatet fra forslagsstillerne – bilag 5 til forslaget – ikke er retvisende, når placeringen af kampvognsspor ikke er fastlagt. Uden en offentliggørelse af køresporets placering er det ikke muligt at foretage en myndighedsvurdering efter miljøloven. Grundejerforeningen er imod, at køresporet placeres på Lyngbos Hede, da det vil være ødelæggende for den enestående natur på heden. Der er alternative muligheder for placering af køresporet uden for heden. Der er ikke redegjort for de skader, som en tilladelse til kørespor over heden vil indebære.

Bent Aaby bemærkede i øvrigt, at når der bortses fra bestemmelserne er det et godt fredningsforslag - navnlig er der gode bestemmelser om offentlighedens adgang og pleje. I kortet/oversigten over naturtyper i forslagets side 9 bør den nærmere afgrænsning af habitatnaturtyper tydeliggøres.

Om rewilding, § 8, stk. 4 bemærkede han, at rewilding ikke hører til på en hede, der kræver pleje for ikke at gro til, hvorfor denne bestemmelse bør udgå, ligesom den heller ikke findes i fredningen af Hennegaards Klitter.

Bent Aaby vil sende sine skriftlige bemærkninger til fredningsnævnet.

Hans Jørgen Degn bemærkede, at § 8, tk. 4 om rewilding bør udgå, allerede fordi rewilding og en tilstandsfredning af heden i sagens natur ikke passer sammen. Formålet med fredningen, herunder muligheden for kørespor, bør præciseres i § 1.

Jesper Raakjær bemærkede, at han og de lodsejere, han repræsenterer, er utilfredse med ikke at være inddraget af forslagsstillerne i drøftelserne, før forslaget blev sendt til fredningsnævnet. De vil gerne mødes med nævnet og forslagsstillerne til en besigtigelse af deres arealer i det sydøstlige område, idet de ikke alle har haft mulighed for at komme til mødet og besigtigelsen i dag. De kan ikke forstå, hvorfor deres matrikler nu skal fredes.

Birgitte Ingris beklagede, at lodsejerne 6-9 ikke har været inddraget tidligere i forløbet. Hun deltager gerne i en besigtigelse kun med disse lodsejerne og nævnet. Hun bemærkede, at rewilding ikke tænkes anvendt på heden. Om kørespor oplyste hun, at dette ikke er et af formålene med fredningen, men fredningsforslaget er neutral i den forstand, at forslaget ikke skal stå i vejen for nødvendige kørespor, der måtte blive aftalt mellem Forsvarsministeriet og Naturstyrelsen. Om de trusler for området, der kan begrunde en fredning, nævnte hun i uprioriteret rækkefølge blandt andet:

- ændrede ejerforhold,
- tilgroning,
- manglende pleje,
- aflukning,
- forswarets ønsker,
- uhensigtsmæssig hydrologi,
- eventuelle vindmøller.

Fredningsnævnets formand konstaterede, at der ikke var yderligere bemærkninger til fredningsforslaget, og oplyste, at nævnet herefter vil foretage besigtigelse.

Skriftlige bemærkninger sendes til fredningsnævnet inden 1. januar 2023.

Der blev herefter foretaget en **besigtigelse** af arealerne.

Der vil senere blive aftalt en besigtigelse med lodsejerne nr. 6-9, forslagsstillerne og fredningsnævnet.

Sagen udsat.
...

Besigtigelser

Referat fra besigtigelse 4. maj 2023

”...

Besigtigelse efter ønske fra lodsejere, der jfr. areal- og lodsejerlisten er/repræsenterer ejere af lb.nr. 6, 7, 8 og 9.

Besigtigelsens deltagere:

Lodsejere:

Jesper Raakjær
Henrik Dornonville ;

Danmarks Naturfredningsforening:

Birgitte Ingrisch DN

Merete V Hansen DN Varde lokalkomite

Varde Kommune:

Mette Lauridsen

Fredningsnævnet:

Flemming Davidsen

Afbud:

Vagn Kastbjerg dommer, formand

Rasmus Sømod kommunalt udpeget medlem

Besigtigelsen:

På vegne af formanden – der akut har måttet melde afbud – sker denne besigtigelse i forlængelse af det tidligere afholdte offentlige møde og den efterfølgende afholdte besigtigelse.

Besigtigelsen gennemførtes af ejendommene matr.nr. 4o, 1t, 1s, 4n, 4l, 1q, 4m og 1r, Henne By, Henne for at lodsejerne kunne redegøre for og præsentere deres bemærkninger og synspunkter.

Lodsejerrepræsentanterne opfordredes til at fremsende disse bemærkninger skriftligt.

Fredningsforslagets begrundelse for inddragelse af lb.nr. 6 – 8's inddragelse i fredningen blev kort opsummeret af Birgitte Ingrisch.

De privatejede parceller var ikke en del af den tidligere deklaration for Lyngbos Hede, men er inddraget i fredningsforslaget på grund af områdets naturkvalitet og som adgangsområde til området nord for. Inddragelsen sker ligeledes for at sikre bevarelse af områdets naturkarakter i sammenhæng med det nord for liggende hedeområde, herunder bl.a. gennem sikring af områdets karakter gennem naturpleje (af Varde Kommune).

Endelig indgår i vurderingerne, at områdets fredning vil kunne være en vigtig parameter i forhold til trusler mod områdets naturværdier fra energianlæg og Forsvarets aktiviteter.

Bemærkninger fra Varde Kommune.

Mette Lauridsen anførte, at muligheden for naturpleje af arealerne, der er under tilgroning fra øst, kun kan ske af Varde Kommune på private arealer, hvis de er omfattet af plejeplan med baggrund i en fredning.

Alternativt skal pleje ske ved lodsejernes foranstaltning og betaling.

Lodsejeres bemærkninger:

Jesper Raakjær oplyste på vegne af lodsejerne, at han var skuffet over manglede inddragelse i processen forud for rejsning af fredningsforslaget, herunder manglende kontakt fra DN/Varde Kommune inden rejsning af forslaget.

Lodsejernes manglende deltagelse i forberedende møde, hvor protester fra andre lodsejere var fulgt, var primære årsag til, at 6 – 8 var med i forslaget. Lodsejerne ønsker ikke ekstra begrænsninger eller restriktioner for området, der har været i familiens eje i mere end 100 år og går videre i familie-

arv.

Området var ikke en del af den tidligere deklaration, og bør derfor fortsat holdes uden for fredningsforslaget. Lodsejerne mener området er marginalt for fredningsforslaget og bør udtages som området øst for.

Lodsejerne har været i en række forhandlinger med Forsvaret, der har udpeget 6 – 8 som et centralt og strategisk meget vigtigt område for fremtidige øvelser. Lodsejerne oplyste, at de har foreslået begrænsninger for færdslen med kampvogne, men at de militære planer ikke kunne efterleve deres ønsker, begrundet i områdets vigtighed, hvilket lodsejerne grundet den aktuelle geopolitiske situation havde taget til efterretning.

Lodsejerne ser i den forbindelse ikke at området vil få nogen stor naturværdi, når området gennemkøres ved Forsvarets øvelser.

Besigtigelsen viste, at området præges af tilgroning med bjergfyr i den østlige del, hvor der i områder sås manglende vegetation under større tilgroede områder.

Lodsejerne oplyste, at de tidligere har givet Henne Strand Grundejerforening tilladelse til rydning af bjergfyr, men at dette i givet fald kun ses at være sket i begrænset omfang.

Lodsejerne forventer at fremsende skriftlig redegørelse efterfølgende.

Der meddeltes lodsejerne en frist på 6 uger til fremsendelse af indsigelse og/eller bemærkninger til fredningsforslaget. **Frist for fremsendelse er d. 15. juni 2023.**

Der orienteredes kort om sagens videre forløb, hvor alle bemærkninger vurderes af DN og Varde kommune, der fremsender deres eventuelle ændringer eller justeringer af fredningsforslaget til fredningsnævnet.

Fredningsnævnet vil herefter behandle fredningsforslaget i relation til de i sagen indkomne bemærkninger og vurdere, hvorvidt sagen fremmes eller afvises.

Referat fra besigtigelse fremsendes til parterne inden for den kommende uge.

...”

Skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget.

Fredningsnævnet har modtaget skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget fra lodsejerne, offentlige myndigheder og foreninger.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (tidligere Miljøstyrelsen) har 23. december 2022 blandt andet oplyst:

” ...

Miljøstyrelsen anerkender, at området rummer betydelige landskabelige, naturmæssige og rekreative værdier. Af den grund vil styrelsen ikke modsætte sig en fredning af området.

Miljøstyrelsen har følgende bemærkninger til de foreslåede fredningsbestemmelser:

Ad § 5

Bestemmelser om kampvognskørespor, § 5, stk. 3, kan med fordel præciseres, så det fremgår, at der er indgået aftale mellem Miljøministeriet (tidligere Miljø- og Fødevarerministeriet) og Forsvarsministeriet om vilkår for den militære og beredskabsmæssige brug af Miljøministeriets arealer i Oksbøl-området.

...

Da de nødvendige myndighedstilladelser til etablering af køresporet endnu ikke er indhentet, frafalder styrelsen ønsket om, at kampvognsspor tegnes ind på fredningskortet.

Ad § 7

Bestemmelsen om, at hunde ikke må medbringes inden for hegnede områder, § 7, stk. 7, bør udgå. De almindelige adgangsregler er tilstrækkelige til at regulere dette.

Ad § 9

Bestemmelser om plejemyndighed og plejeplaner, § 9, bør formuleres, så de alene henviser til, at pleje kan ske efter den til enhver tid gældende bekendtgørelse. Dette fremgår også af § 9, stk. 1.

Alligevel fremgår det af § 9, stk. 3, at der gives grundejere og Danmarks Naturfredningsforening mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplan. Ifølge plejebekendtgørelsens § 1, stk. 3, sendes (pleje)planen til ejere og brugere af de omfattede ejendomme til orientering. Ifølge plejebekendtgørelsen § 1, stk. 4 og 5 foretages høring af lodsejere, inden de planlagte plejeforanstaltninger iværksættes. Hvis der ikke kan opnås enighed om de planlagte plejeforanstaltninger, forelægges de for fredningsnævnet, der træffer afgørelse. Ved enighed om de planlagte plejeforanstaltninger skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse, som kan påklages, jf. plejebekendtgørelsens § 5.

Det fremgår af § 9, stk. 2, at plejeplanen skal revideres hvert 5. år. Miljøstyrelsen anbefaler, at revision sker hvert 6. år, så de følger revisioner af Natura 2000 planen.

Ad § 10

Bestemmelsen om jagt, § 10, bør udgå. Den gældende lovgivning er tilstrækkelig her. Alternativt bør jagt følge reglen i den eksisterende deklaration.

Ad § 12

Bestemmelsen om ophævelse af eksisterende deklaration, § 12, bør ændres, så hele deklarationen ophæves, også deklarationens pkt. 5.

...

Lodsejer nr. 4 Grundejerforeningen for Henne Strand ved Bent Aaby har 29. august 2022 blandt andet oplyst:

...

På vegne af Grundejerforeningen for Henne Strand (GHS), der har særlig interesse i fredningsforslagets bestemmelser, skal jeg hermed fremkomme med synspunkter vedrørende det i forslaget vedlagte *"Myndighedsskema – bilag til fredningsnævnets screeningsafgørelse efter miljølovens §10"*.

Det fremgår af myndighedsskemaet, at fredningen ikke forventes at få væsentlige påvirkninger af Natura 2000 områder, herunder habitatområde H-72. Den konklusion er vanskelig at forstå, når det fremgår af fredningsforslagets kapitel 3, side 12 (Forsvarets kampvognskørespor), at der ikke er fremlagt en beskrivelse af kampvognssporets beliggenhed. Uden en offentliggørelse af køresporets placering er det efter GHSs bedste overbevisning ikke muligt at foretage en myndighedsvurdering.

Undertegnede har fulgt og kommenteret de foreløbige udkast til fredningsbestemmelser, og i det forløb har der været flere forslag til placering af kampvognsspor. Det er helt afgørende, at de prioriterede naturtyper grå/grøn klit (H-type 2130) og klithede (H-type 2140) ikke berøres, hvor særligt klithede er i moderat bevaringstilstand. Habitatdirektivet opererer med forsigtighedsprincippet, og er der den mindste videnskabelige tvivl om, at planer eller programmer kan have en ugunstig indvirkning på naturtyperne, så må de påtænkte aktiviteter ikke gennemføres. Den videnskabelige tvivl skal med andre ord komme naturen til gode.

Anlæggelse af et kampvognsspor over Lyngbos Hede er en ny aktivitet, der selvstændigt skal vurderes. Der kan således ikke henvises til "gamle kørespor" på det sydfor liggende militære øvelseterræn, der allerede eksisterede med dets naturmæssige fordele og ulemper, da Habitatdirektivet blev vedtaget i 1992. Her kunne igangværende aktiviteter lovligt fortsætte.

Naturtyperne på Lyngbos Hede tåler i forskellig grad forstyrrelser, herunder blotlæggelse af det underliggende flyvesand. Det gælder vel at mærke, når der er tale om kortvarige forstyrrelser. De giver mulighed for skabelse af successionsstadier, hvor konkurrencesvage plantearter en tid kan vokse i området, inden en tættere hedevegetation indfinder sig. Successionsstadierne giver også insekter og andre dyregrupper gode vækstbetingelser. I modsætning hertil ved vi, at der ikke skabes successionsstadier i kampvognsspor, der benyttes periodevis forår og efterår. Vi ved også fra undersøgelse – særligt i skov – at veje/brede kørespor uden vegetation fungerer som spærrelinjer for mange insekter og små pattedyr.

Endeligt er det væsentligt at nævne, at hvis planer og programmer ikke kan vedtages efter Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og det berører prioriterede naturtyper, så skal EU-Kommissionen høres og afgive en udtalelse før planer og programmer kan tillades efter artikel 6, stk. 4, men det forudsætter, at der ikke findes alternative løsninger.

Sidstnævnte forhold har aktuelt været gældende netop i H-72, hvor Lyngbos Hede er beliggende. Her er der de seneste år fremført 4 strømledninger/gasledninger. Det drejer sig om Horns Rev 2, Horns Rev 3, Baltic Pipe og Viking Link. For alle 4 aktiviteter gælder, at der som alternativ løsning

for ikke at skade de åbne habitatnaturtyper er udført underjordisk fremføring (underboring) af ledninger fra forstranden og frem til Blåbjerg Plantage. I plantagen er der dispenseret for Habitatdirektivet, så der kunne anlægges åbne graverender til nedlægning af ledninger, som herefter blev tildækket med sand. Dispensationen skyldes, at plantagen her består af bjergfyr, der er en invasiv art uden væsentlige naturværdier. Habitatdirektivets bestemmelser har i disse tilfælde medført betydelige økonomiske merudgifter for selskaberne, som skulle udføre underboringer gennem arealer med lys-åbne habitatnaturtyper. Denne viden kan være nyttig ved fastlæggelse af kampvognssporets forløb i det aktuelle fredningsforslag.

Med de fremførte argumenter finder GHS således, at ovennævnte bilagsmateriale ikke er retvisende, hvorfor der bør gennemføres en fuldt udbygget konsekvensvurdering, jævnfør habitatdirektivet, art. 6, stk. 3.

Med venlig hilsen på vegne af GHS

Bent Aaby
Prof. emer.; tidligere vismand i Statens Naturråd
..."

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen har 27. november 2022 blandt andet oplyst:

" ...

Ejendomsstyrelsen kan oplyse at Oksbølområdet inkl. Lyngbos Hede samlet set er et af de vigtigste øvelsesområder i opbygningen og vedligeholdelsen af nødvendige militære kapaciteter, og dermed afgørende for Forsvarets fortsatte styrkeopbygning og indsættelsesevne.

Der er indgået en aftale mellem Forsvarsministeriet og Miljøministeriet omhandlende militære øvelsesaktiviteter på store del af Miljø- og Fødevareministeriets arealer i Oksbølområdet. Aftalen er løbende genstand for genforhandling i forhold til ændringer i øvelsesbehov m.m., lige som der i området pågår planlægning om anlæggelse af et antal spor og sammenhængende sporforløb fra den nordlige del af øvelsesterrænet i Oksbøl ved Nymindesdal til den sydlige del af Øvelsesområdet. Disse muligheder for genforhandling i forhold til de enhver tid gældende forsvarsmæssige behov må ikke kompromitteres.

Ejendomsstyrelsen har tidligere være inddraget i Danmarks Naturfredningsforenings fredningsplaner af området, hvor mulige placeringer af det kommende sporforløb henover Lyngbos Hede har været drøftet. Grundet den sikkerhedspolitiske situation og det akutte behov for kapacitetsopbygning på Forsvarsministeriets område, er det Ejendomsstyrelsens vurdering, at det fremlagte fredningsforslag ikke er foreneligt med de nationale interesser på forsvarsområdet.

Ejendomsstyrelsen finder det vanskeligt at se, at fredningsforslaget har en effekt i forhold til den beskyttelse, der allerede er gældende i dag, idet området er § 3 natur og Natura 2000-habitatområde. Grundpræmissen om at der skal være en vis højde før en fredning kan gennemføres, ses derfor ikke at være opfyldt i nærværende fredningsforslag.

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen har følgende specifikke bemærkninger til det fremsendte fredningsforslag:

1) Grafen side 8:

Grafen viser den generelle tilstand på hele Natura2000 område nr. 83 ca. 692 ha, og ikke specifikt for Lyngbos Hede ca. 257 ha, hvorfor denne graf kan være misvisende. Af Naturstyrelsens

hjemmeside fremgår følgende om Lyngbos Hede *"Naturtilstanden for Lyngbos hede er overvejende god og nogenlunde stabil....."*.

2) Kortbilag side 9:

Det er ikke muligt at se naturtilstanden på arealet, idet de enkelte lag overlapper hinanden.

3) Side 12 *"Efter at arbejdet med forberedelsen af fredningssagen var startet, er Forsvarsministeriet fremkommet med planer om kampvognskørsel på heden i ét fast kørespor"*

Dette er ikke korrekt, sporforløbet blev drøftet i 2020, hvor Forsvarsministeriets spor- og vejeprojekt i Oksbølområdet var i offentlig høring. Danmarks Naturstyrelse afgav i sin tid høringssvar i forbindelse med høringen. Sporforløbet har således været kendt, før fredningssagen blev rejst.

§ 1 Fredningens formål:

1. *Fredningen har til formål at de landskabelige og naturmæssige kvaliteter bevares og forbedres, at områdets fremtidige rekreative anvendelse sikres og forbedres,*

Det er Ejendomsstyrelsens vurdering, at fredningen ikke vil bidrage til yderligere sikring af arealet, idet arealet er registret Natura 2000-habitatområde, hvoraf størstedelen ejes af staten ved Naturstyrelsen, hvorfor de landskabelige og naturmæssige kvaliteter allerede er sikret.

Det er desuden Ejendomsstyrelsens vurdering, at fredningsforslaget vil begrænse offentlighedens adgang i forhold til eksisterende situation.

3. *at området friholdes for veje og andre permanente anlæg, som vil fragmentere området,*

Fredningsbestemmelsen vil begrænse den militære brug, og den gældende aftale mellem Miljøministeriet og Forsvarsministeriet.

4. *at der sikres grundlag for naturpleje,*

En fredning vil ikke give muligheder for pleje, som ikke eksisterer i forvejen, idet arealet er Natura2000-habitatområde og genstand for Natura 2000 handleplaner, hvor kommunen har plejeret på private arealer omfattet af Natura 2000 beskyttelse.

5. *at medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som området er udpeget for i henhold til EU's habitatdirektiv.*

Jf. ovenstående kommentarer vil fredningen ikke medføre yderligere sikring af arealet.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse:

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for kørsel med kampvogne i ét fast kampvognskørespor i 2 x 14 dage om året (forår og efterår), og efter en konkret aftale mellem Miljøministeriet og Forsvarsministeriet. Hvis helt særlige forhold taler for det, så kan tilsynsmyndigheden meddele tilladelse til kortvarig udvidelse af perioden med øvelser.

Ejendomsstyrelsen kan ikke acceptere, at disse begrænsninger indføjet i en fredning

§ 5 Terrænnændringer mv.:

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for mindre terrænændringer som led i Forsvarets etablering af kampvognskøresporet. Der kan i den forbindelse udkøres sand/grus i sporet på vilkår, at der etableres passende antal undergange til understøttelse af den naturlige hydrologi.

Ejendomsstyrelsen kan ikke acceptere, at disse begrænsninger indføres i en fredning.

Stk. 3. Der må ikke etableres veje i fredningsområdet. Undtaget herfra er et kampvognskørespor. Fredningen er i den forbindelse ikke til hinder for etableringen af færister, hvor kampvognskøresporet forbindes til omverdenen.

Ejendomsstyrelsen kan ikke acceptere, at disse begrænsninger indføres i en fredning.

§ 7 Offentlighedens adgang:

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, jævnfør naturbeskyttelsesloven.

Dette må allerede antages at være gældende på nuværende tidspunkt. *§ 8 Retningslinjer for plejen:*
Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning som for eksempel genskabelse af naturlig hydrologi ved sløjfning af grøfter, efter nærmere beskrivelse i en plejeplan.

Det er en afgørende forudsætning, at sådanne projekter aftales nærmere med Forsvarsministeriet, således det sikres, at de ikke medfører begrænsninger for de operative aktiviteter i området.

Stk. 4. Fredningen er ej heller til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan og fredningsnævnets tilladelse.

Det er en afgørende forudsætning at sådanne projekter aftales nærmere med Forsvarsministeriet, så det sikres, at de ikke medfører begrænsninger for de operative aktiviteter i området.

...

Lodsejer nr. 8 Jesper Raakjær har på egne og lodsejerne nr. 6, 8 og 9's vegne i mail modtaget 12. juni 2023 blandt andet oplyst:

...

Fredningsforslaget er begrundet i et ønske om at rette op på en tidligere deklaration for Lyngbos Hede. Det skal her understreges, at de ca. 21 privatejede hektar i sydøst, inklusive vores ejendomme ikke er en del af Lyngbos Hede og aldrig har været medtaget i den tidligere deklaration.

Det er vores holdning, at vores matrikler i sydøst er marginale for fredningsforslaget og bør udtages.

Det er desuden vigtigt for os at præcisere at:

1. Hverken Danmarks Naturfredningsforening (DN) eller Varde Kommune (VK) har kontaktet os i forbindelse med udarbejdelsen af fredningsforslaget. Vi har derfor ikke været inddraget i udarbejdelsen af fredningsforslaget. Vi blev først opmærksom på det konkrete forslag i forbindelse med offentligt møde om fredningsforslaget i Varde 31. oktober 2022, hvor det faktisk kun var én af os, som blev inviteret.
2. Under besigtigelsen 4. maj 2023 udtrykte DN frygt for, at matriklerne blev udlagt til jagtområde eller offentlig adgang blev forhindret. Det forekommer os meget bemærkelsesværdigt,

at hverken DN eller VK har kontaktet os med mhp. at indgå frivillig aftale. Vi har ingen intention om at skabe et jagtområde eller forhindre offentlig adgang.

3. Matriklerne er centrale og strategiske for Forsvaret. Vi har gennem de seneste ca. 3 år været i dialog med Forsvaret om brug af arealerne. Givet den aktuelle geopolitiske situation, er vi indstillet på at imødekomme Forsvarets behov.

...

4. Der på området vil blive etableret større sporføring (færdsel med kampvogne og andet tungt militært materiel...). I forbindelse med etablering af sporføring vil den begyndende tilgroning fra øst blive helt eller delvist fjernet.
5. Området efter etablering af sporføring og Forsvarets efterfølgende brug af området ikke har en stor naturværdi som det påstås i fredningsforslaget. Samtidig kan vi forstå, at naboarealer øst for på et tidspunkt indgik i udkast til fredningsforslaget, men efter klager fra ejerne af disse arealer er de blev taget ud igen. Vores arealer er tilsvarende, men vi var aldrig en del af dialogen.

...”

Sagsrejsernes bemærkninger til høringssvarene.

På baggrund af forhandlingerne under det offentlige møde og besigtigelserne samt de indlæg, som herefter er modtaget, anmodede fredningsnævnet 3. juli 2023 sagsrejserne om at kommentere på de indkomne indsigelser og bemærkninger senest 15. september 2023.

Danmarks Naturfredningsforening sendte 12. september 2023 bemærkninger til de indkomne indsigelser og bemærkninger, idet det blev oplyst, at Varde kommune har valgt at komme end egne bemærkninger.

Varde kommune anmodede 12. september 2023 om fristudsættelse.

Fredningsnævnet meddelte fristudsættelse til 13. oktober 2023.

Varde kommune har været i dialog med Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen om blandt andet en præcisering af fredningsbestemmelserne, hvilket kommunen har orienteret fredningsnævnet om 24. oktober 2023.

Danmarks naturfredningsforening har 12. september 2023 oplyst følgende:

” ...

Fredningsnævnet har anmodet Varde Kommune og Danmarks Naturfredningsforening om, senest den 15. september 2023 at komme med bemærkninger til de indkomne indsigelser i fredningssagen vedrørende Lyngbos Hede i Varde kommune.

Varde Kommune har valgt at fremsende egne bemærkninger. Danmarks Naturfredningsforening har følgende bemærkninger:

Miljøstyrelsen har i skrivelse af 23. december 2022 anbefalet;

- at fredningsbestemmelserne præciserer, at der er indgået aftale mellem Forsvarsministeriet og Miljøministeriet. – Danmarks Naturfredningsforening er indforstået med dette.
- at bestemmelsen om hunde udgår. – Danmarks Naturfredningsforening skal hertil bemærke, at det desværre ses mange steder, at hundeluftere slipper deres hunde, hvorefter hundene styrter ud i området og forstyrrer ynglende fugle. En enkelt løs hund kan påvirke ynglesucces hos f.eks. lærk, som er en jordrugende fugl, der i forvejen er presset af manglende levesteder. På den baggrund fastholder vi ønsket om forbud imod hunde i området.
- at bestemmelsen om plejemyndighed og plejeplaner omformuleres. Bl.a. at kadencen for plejeplansrevision ændres fra 5 til 6 år. – Danmarks Naturfredningsforening er indforstået med dette.
- at bestemmelsen om jagt udgår. – Danmarks Naturfredningsforening skal hertil bemærke, at bestemmelsen bør fastholdes. Dels ligger området klemmt inde mellem tætbebyggede sommerhusområder og bruges rekreativt hele året, dels er jagt en forstyrrende faktor for truede og forstyrrelsesfølsomme fugle og dels udgør græssende hjortevildt en positiv faktor for naturplejen.
- at hele den eksisterende deklaration bør ophæves. – Danmarks Naturfredningsforening er indforstået med dette.

Forsvaret har i skrivelse af 27. november 2022 anført:

- at redegørelsen visse steder ikke er opdateret eller helt korrekt. – Danmarks Naturfredningsforening mener, at redegørelsen alene har historisk betydning nu, og at det dermed alene er fredningsbestemmelserne, som har relevans.
- at flere af bestemmelserne i formålet bør ændres. – Danmarks Naturfredningsforening er ikke enige, og ønsker ikke at ændre i formålsbestemmelserne.
- at §§ 4, 5, 7 og 8 bør ændres, så Forsvarets aktiviteter underlægges færre begrænsninger. – de fremkomne bemærkninger giver ikke Danmarks Naturfredningsforening anledning til ændringer, og anbefaler, at nuværende bestemmelser fastholdes, dog med de mindre rettelser, som fremgår af vores øvrige kommentarer til indsigelser. Lyngbos Hede er ejet af Naturstyrelsen og har som sit primære formål at sikre biodiversiteten og rekreative tilbud til befolkningen. I øvrigt finder vi, at der allerede tages rimelige hensyn til Forsvarets behov og ønsker, som er indarbejdet efter flere dialogmøder med Forsvaret inden fredningssagen blev rejst.

Bent Åby, som repræsenterer grundejerforeningen Henne Strand, har dels på det offentlige møde og dels i efterfølgende skrivelse af 5. november 2022 anført:

- at der er mindre redaktionelle rettelser til redegørelsen. – Danmarks Naturfredningsforening mener, at redegørelsen alene har historisk betydning nu, og at det dermed alene er fredningsbestemmelserne, som har relevans.
- at §8 stk. 4 om rewilding bør udgå, da det ikke giver mening på en hede at indføre selvforvaltende natur, da det med sikkerhed vil medføre trævækst. – Danmarks Naturfredningsforening er indforstået med, at denne bestemmelse udgår.
- at §4 stk. 3 ændres, så den indeholder en klar reservation for eventuelle skader på naturen, som følge af kørsel med kampvogne. – Danmarks Naturfredningsforening er indforstået hermed.
- at screeningen ændres, så der ligeledes tages et forbehold overfor, at myndighederne *ikke* tillader kørsel med kampvogne på heden, fordi de skader natura 2000 naturen. – Danmarks Naturfredningsforening er enige heri, og har vedhæftet et forslag til revideret screenings-skema.

Lodsejere lb.nr. 6-9, hvis ejendomme blev besigtiget den 4. maj 2023, har følgende indsigelser:

- at de ikke er blevet inddraget i udarbejdelsen af fredningsforslaget, og først er blevet opmærksomme på forslaget i forbindelse med det offentlige møde med Fredningsnævnet den 31/10/22. – Sagsrejsjerne holdt et dialogmøde med lodsejerne i oktober 2020, jf. vedhæftede invitation og udsendelsesliste. Vi er senere blevet gjort bekendt med, at nogle lodsejere ikke fik invitationen, måske pga. Post Danmark? Det beklager vi, men skal samtidig pointere, at det ikke er et lovkrav, at der holdes dialogmøder inden en fredningssag rejses.
- at man ikke har intentioner om at skabe et jagtområde, og undrer sig over at sagsrejsjerne ikke har forsøgt at lave frivillig aftale med lodsejerne om dette. – Danmarks Naturfredningsforening mener ikke, at frivillige aftaler om fx jagtforbud kan anvendes til at beskytte naturen, da aftaler kan opsiges. Kun fredning giver en varig beskyttelse, der ikke ændres, når fx ejerskabet skifter.
- at man har været i dialog med Forsvaret i 3 år og ønsker grundet den geopolitiske situation at imødekomme Forsvarets ønsker. – skal hertil bemærke, at der – som tidligere nævnt – tages rimelige hensyn til Forsvarets behov og ønsker, som er indarbejdet efter flere dialog-

møder med Forsvaret, inden fredningssagen blev rejst.

- at der i forbindelse med Forsvarets brug af arealerne og etableringen af kampvognskørespor vil blive fjernet tilgroning helt eller delvist. – Danmarks Naturfredningsforening skal hertil bemærke, at det så ikke kun er selvsået bjergfyr, der fjernes, men også alle de arter, herunder lyng samt mange truede og sårbare arter, der fjernes/ødelægges.
- at området efter etablering af sporføring og Forsvarets efterfølgende brug af området ikke har den store naturværdi. – Danmarks Naturfredningsforening skal bemærke, at det netop er det, som er formålet med fredningen: At der gennem fredningskendelsen skabes en afvejet hensyntagen til Forsvarets brug af området, der sikrer de beskyttelseshensyn, naturindholdet i området tilskriver. Derfor ønsker vi at fastholde alle de private matrikler inden for fredningen.

Samlet skal det bemærkes, at de private arealer hænger sammen med Lyngbos Hede og er en naturlig del af denne. De er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3, men dette giver ikke i sig selv mulighed for at plejemyndigheden gennemfører pleje uden ejernes samtykke. Da arealerne allerede i dag bærer præg af tiltagende tilgroning, anbefaler Danmarks Naturfredningsforening, at arealerne fastholdes inden for fredningen.

...”

Forslag til reviderede fredningsbestemmelser:

Fredningsnævnet anmodede 10. november 2023 Danmarks Naturfredningsforening om at revidere fredningsbestemmelser på baggrund af foreningens bemærkninger med frist 1. december 2023.

Danmarks Naturfredningsforening har 13. november 2023 sendt fredningsnævnet følgende forslag til reviderede fredningsbestemmelser:

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

1. at de landskabelige og naturmæssige kvaliteter bevares og forbedres,
2. at områdets fremtidige rekreative anvendelse sikres og forbedres,
3. at området friholdes for veje og andre permanente anlæg, som vil fragmentere området,
4. at der sikres grundlag for naturpleje,
5. at medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som området er udpeget for i henhold til EU's habitatdirektiv.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter cirka 257 hektar, som fremgår af fredningskortet (kortbilag 1).

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, for eksempel i forbindelse med naturgenopretning eller rekreativ anvendelse.

Stk. 2. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000, underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Arealernes drift og anvendelse skal tilrettelægges således, at fredningens formål opfyldes.

Stk. 2. Der må kun foretages ændringer i tilstanden af naturtyper, som er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, når disse har et naturforbedrende sigte. Der må således ikke gødskes, tilskudsfodres, anvendes pesticider, omlægges eller jordbearbejdes, sås eller plantes, drænes, kalkes, udsættes eller fodres vildt. Hele fredningsområdet er omfattet af § 3-beskyttelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for kørsel med kampvogne i ét fast kampvognskørespor

i 2 x 14 dage om året (forår og efterår), og efter en konkret aftale mellem Naturstyrelsen og Forsvarsministeriet under forudsætning af, at det ikke er i konflikt med forpligtelsen til at beskytte arter og naturtyper, som området er udpeget for i henhold til EU's habitatdirektiv, herunder Bilag IV-arter i området. Hvis helt særlige forhold taler for det, så kan tilsynsmyndigheden meddele tilladelse til kortvarig udvidelse af perioden med øvelser.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes. Vedligeholdelse af eksisterende afvandingsgrøft for sommerhusområdet Henne Strand kan finde sted på normal vis.

Stk. 2. Der kan ske mindre terrænændringer som led i en naturgenopretning og naturpleje, for eksempel ved afskrabning af tilgroede klitlavninger.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for mindre terrænændringer som led i Forsvarets etablering af kampvognskøresporet. Der kan i den forbindelse udkøres sand/grus i sporet på vilkår, at der etableres passende antal undergange til understøttelse af den naturlige hydrologi. Der henvises i øvrigt til indgået aftale mellem Miljøministeriet og Forsvarsministeriet om vilkår for den militære og beredskabsmæssige brug af Miljøministeriets arealer i Oksbøl-området, som fredningen respekterer.

§ 6 Bebyggelse, veje og tekniske anlæg mv.

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter og lignende.

Stk. 2. Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Etablering af anlæg, herunder blandt andet skydebaner, motorbaner, ridebaner, og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt. Sportsanlæg som mountainbikeruter og lignende er ej heller tilladt.

Stk. 3. Der må ikke etableres veje i fredningsområdet. Undtaget herfra er et kampvognskørespor. Fredningen er i den forbindelse ikke til hinder for etableringen af færister, hvor kampvognskøresporet forbindes til omverdenen.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne, der i kortere perioder er nødvendige for naturpleje.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for husdyr. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 6. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og efter aftale med lodsejeren.

Stk. 7. Deponering må ikke finde sted inden for fredningsområdet.

§ 7 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, jævnfør naturbeskyttelsesloven.

Stk. 2. På arealer, som på fredningstidspunktet er offentligt ejede, er der uanset fremtidigt ejerforhold fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet i medfør af fredningen, og i øvrigt skal der fremover være adgang til disse arealer i overensstemmelse med reglerne for adgang til offentligt ejede arealer i naturbeskyttelsesloven og den hertil knyttede bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Stk. 3. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers nuværende tracé kan ændres, hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes. Hvor adgang til de på fredningskortet udpegede stier forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stierne holdes åbne og tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færste eller lignende, eller ved at føre stien udenom eller imellem foldene.

Stk. 4. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

Stk. 5. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet om nødvendigt holdes åbne ved slåning af sporet mindst én gang årligt. Plejemyndigheden sikrer, at de stier som fremgår af fredningskortet, er afmærkede i terrænet og dermed synlige for publikum.

Stk. 6. Nye stier kan anlægges efter aftale med lodsejeren og med Fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 7. Hunde må ikke medbringes inden for hegnede områder. Undtaget herfra er hunde i tjeneste, som skal holdes i kort snor.

§ 8 Retningslinjer for plejen

Stk. 1. Plejen af områdets beskyttede naturtyper tilrettelægges, så den fastholder eller forbedrer gode levemuligheder for deres karakteristiske plante- og dyreliv.

Stk. 2. Plejemyndigheden har ret til at bekæmpe invasive arter. Hvis lodsejer ikke foretager bekæmpelse, har plejemyndigheden ret til at gennemføre denne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning som for eksempel genskabelse af naturlig hydrologi ved sløjfning af grøfter, efter nærmere beskrivelse i en plejeplan.

§ 9 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje af de fredede arealer efter den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

Stk. 2. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse med efterfølgende revision hvert 6. år.

§ 10 Jagt

Jagt er ikke tilladt på arealet, og der må ikke opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det, som søges om, ikke vil stride mod fredningens formål, jævnfør Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Ophævelse af eksisterende deklaration

Eksisterende deklaration tinglyst den 21. februar 1966 ophæves med gennemførelsen af nærværende fredning.

Skriftlige bemærkninger til det reviderede fredningsforslag.

Fredningsnævnet sendte 23. marts 2024 bemærkningerne fra Danmarks Naturfredningsforening til høringsssvarene og det reviderede fredningsforslag af 13. november 2023 til lods-ejerne, offentlige myndigheder og foreningerne med retlig interesse i sagen med høringsfrist 12. april 2024.

Varde kommune blev i høringsbrevet anmodet om inden fristens udløb at oplyse, om kommunen fortsat er medrejsere af fredningssagen.

Private lodsejere har efter anmodning fået fristforlængelse til 1. juni 2024.

Varde kommune har 8. maj 2024 meddelt, at byrådet har besluttet, at kommunen fortsat er medsagsrejsere.

Varde kommune har 11. oktober 2024 meddelt, at kommunen tiltræder bemærkningerne og det reviderede fredningsforslag fra Danmarks Naturfredningsforening.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (tidligere Miljøstyrelsen) har 12. april 2024 blandt andet oplyst:

” ...

Ad §§ 4 og 5

For så vidt angår kampvognsspor oplyser Naturstyrelsen, at Forsvarsministeriet og Miljøministeriet har opdateret aftalen om den militære og beredskabsmæssig anvendelse af Miljøministeriets arealer i Oksbølområdet. Den gældende aftale begrænser ikke Forsvarets mulighed for at afholde øvelser til 2 x 14 dage.

...

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 2 og 3:

Stk. 2. Fredningsforslag i og uden for internationale naturbeskyttelsesområder skal medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser inden for disse områder.

Stk. 3. Fredningsforslag, der omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, skal indeholde en redegørelse for, hvorledes fredningen vil medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser inden for disse områder.

Natura 2000-område nr. 83 Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter indeholder habitatområde nr. 72. Udpegningsgrundlaget fremgår herunder.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 72		
Naturtyper:	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit* (2130)	Klithede* (2140)
	Havtornklit (2160)	Grårisklit (2170)
	Skovklit (2180)	Klitlavning (2190)
	Enebærklit* (2250)	Søbred med småurter (3130)
	Tørvelavning (7150)	Rigkær (7230)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen. Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Enebærklit (2250) og rigkær (7230) er ikke tilstede i habitatområde 72. De nævnte naturtyper gennemgås derfor ikke yderligere.

På Lyngbos Hede er der registreret følgende naturtyper fra udpegningsgrundlaget: grå/grøn klit, klithede og klitlavning.

Ad §§ 7 og 10

Styrelserne henviser til tidligere bemærkninger til bestemmelserne.

...

Lodsejer nr. 4 Grundejerforeningen for Henne Strand ved Bent Aaby har 3. april 2024 blandt andet oplyst:

...

§4, stk. 3 er formuleret tilfredsstillende, idet anlæggelse af kampvognskørespor forudsætter at EU's habitatdirektiv overholdes. Dette er på nuværende tidspunkt ikke retsligt afgjort.

§5, stk. 3. Sidste sætning om henvisning til Oksbøl-området udgår. Subsidiært udgår 'som fredningen respekterer'. Anlæggelse af kampvognskørespor på Lyngbos Hede er en ny aktivitet, der selvstændigt skal vurderes (jævnfør EU's habitatdirektivs planer og programmer). Der kan således ikke henvises til kampvognskørespor m.m. på det syd for liggende militære øvelsesterræn ved Oksbøl, der for størstedelens vedkommende allerede eksisterede med dets kampvognskørespor og naturmæssige fordele og ulemper, da EU's habitatdirektiv blev vedtaget i 1992. Her kunne igangværende aktiviteter lovmæssigt fortsætte. Dette forhold er uddybet og begrundet i GHSs skrivelse af 29. august 2022. Aftaler mellem myndigheder for Oksbøl-området kan således have andre forudsætninger end for Lyngbos Hede.

Endelig er det problematisk at henvise til aftaler mellem myndigheder, da disse aftaler over tid kan ændres eller ophæves. Det subsidiære ønske knytter sig hertil, idet fremtidige aftaler for Oksbøl-området ikke kan være bindende for en selvstændig fredning.

...

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen har 12. april 2024 blandt andet oplyst:

...

Ejendomsstyrelsen finder ikke, at de tidligere afgivne bemærkninger til fredningsforslaget er indarbejdet i det reviderede fredningsforslag.

Ejendomsstyrelsen påpeger, at Oksbølområdet inklusive Lyngbos Hede er et af de vigtigste øvelsesområder i vedligeholdelsen og opbygningen af de nødvendige militære kapaciteter. Området er dermed afgørende for Forsvarets fortsatte styrkeopbygning og indsættelsesevne. Ejendomsstyrel-

sen gør opmærksom på, at der er en opdateret Oksbølaftale fra 2023 om Forsvarsministeriets brug af Miljøministeriets arealer i området. Den opdaterede Oksbølaftale indeholder ikke som tidligere begrænsninger i antallet af dage, hvor Forsvarsministeriet kan benytte Miljøministeriets arealer.

Det vurderes, at fredningsforslaget vil få omfattende negative konsekvenser for Forsvarets planlægning og operative brug af Lyngbos Hede og Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn som helhed.

Ejendomsstyrelsen finder som minimum, at der skal tilføjes en ny paragraf mellem den nuværende paragraf 1 og 2 i fredningsforslaget, som sikre Forsvarsministeriets interesser, idet Lyngbos Hede indgår i skyde- og øvelsesområdet i Oksbøl.

Ejendomsstyrelsen foreslår, at følgende § 2 indsætte:

*"Fredningen indebærer ingen begrænsninger i anvendelsen eller driften af det fredede område så længe Forsvarsministeriet anvender området, og så længe hovedformålet med anvendelsen af arealerne understøtter forsvars- og beredskabsformål eller øvrige lignende samfundsinteresser og samfundsopgaver
Drift og pleje af omhandlede areal kan løbende tilpasses, således at området til enhver tid opfylder de operative behov.*

Fredningen er dermed ikke gældende, så længe Forsvarsministeriet anvender området, og er således ikke til hinder for eksempelvis etablering af infrastruktur og træningsfaciliteter eller for aktiviteter, som Forsvarsministeriet gennemfører i området."

Ejendomsstyrelsen finder stadig ikke, at fredningsforslaget har en effekt i forhold til den beskyttelse, der allerede er gældende i dag, idet området er § 3 natur og Natura 2000-habitatområde. Grundpræmissen om at der skal være en vis højde, før en fredning kan gennemføres, ses derfor ikke at være opfyldt i nærværende fredningsforslag.

..."

Lodsejer nr. 8 Jesper Raakiær har 31. maj 2024 på egne og lodsejerne nr. 6, 8 og 9's vegne fastholdt indsigelsen mod fredningsforslaget og i det væsentlige gentaget de tidligere anførte grunde.

Afgørelse om fristudsættelse.

Fredningsnævnet har 21. juni 2024 truffet afgørelse efter § 37a, stk. 3 i naturbeskyttelsesloven om at forlænge fristen for sagens afslutning til 1. juli 2025.

Miljøvurdering.

Fredningsnævnet har 23. juni 2025 truffet afgørelse efter § 10 i miljøvurderingsloven om, at fredningsforslaget ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Fredningsnævnets begrundelse og resultat.

Fredningsnævnets afgørelse er truffet i enighed.

Efter naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan fredningsnævnet gennemføre fredning af landarealer til varetagelse af de formål, der er nævnt i lovens § 1.

Af naturbeskyttelseslovens § 1 fremgår, at loven særligt tilsigter

- at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier
- at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og
- at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen og forbedre mulighederne for friluftsliv.

Det er anført i naturbeskyttelseslovens § 38 bl.a., at en fredning skal indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen. En fredning kan gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færdsel i området. En fredning kan indeholde de bestemmelser, herunder de påbud og forbud vedrørende arealernes anvendelse, der skønnes nødvendige, for at fredningsformålet kan opnås.

Miljøministeriet/Naturstyrelsen og Kommunernes Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening har sammen udarbejdet "Handlingsplan for fredning 2013".

Det fremgår af denne handlingsplan, at følgende tre hovedformål skal prioriteres i de kommende år:

" ...

- Perlerne – de unikke, de vigtigste, de nationalt værdifulde lokaliteter.
Der sættes yderligere fokus på at beskytte vores mest vigtige "kronjuveler" med fredning, det stærkeste beskyttelsesinstrument, der er til rådighed.
- Større, sammenhængende naturområder.
Herved modvirkes tendensen til fragmentering af naturarealer, og i stedet sikres en mere robust natur, hvor arterne har mulighed for at leve og sprede sig, og hvor befolkningen kan opleve naturen.
- Landskabsfredning – større, uforstyrrede landskaber.
Beskyttelse af særligt smukke og karakteristiske landskaber mod bebyggelse, tilplantning, terrænændringer mv.

..."

Fredningsnævnet lægger vægt på,

- at fredningsforslaget med de ændringer, som fredningsnævnet har anført nedenfor, understøtter områdets store naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier blandt andet ved at sikre den nødvendige pleje af området.
- at fredningsforslaget med de ændringer, som fredningsnævnet har anført nedenfor, vurderes at være til gavn for områdets sjældne naturtyper og arter og deres levesteder, idet fredningsforslaget lægger op til en naturmæssig beskyttelse af området, som på sigt vil styrke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området og forbedre levestedsmulighederne for bilag IV-arter, samt styrke deres leve- og spredningsmulighederne i overensstemmelse med Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser.

På denne baggrund er det fredningsnævnets vurdering, at formålet med fredningen af Lyngbos Hede er omfattet af de hensyn, der er opregnet i naturbeskyttelseslovens § 1.

Fredningsnævnet kan tiltræde lodsejernes synspunkt om, at der ikke er grund til at gennemføre en fredning, hvis området i forvejen skønnes at være tilstrækkeligt beskyttet gennem naturbeskyttelsesloven og anden lovgivning, kommuneplaner, tinglyste deklarationer med videre.

Der skal derfor foreligge en særlig begrundelse, som ikke kan opfyldes ved anvendelse af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelsesloven og anden lovgivning, hvis området skal fredes.

Vurderingen af om et område er tilstrækkeligt beskyttet, og om der er en særlig begrundelse for at frede et område, sker konkret og med udgangspunkt i aktuelle og potentielle trusler og områdets fredningsværdighed.

Det har Overfredningsnævnet, Natur- og Miljøklagenævnet og Miljø- og Fødevareklagenævnet fastslået i flere afgørelser, og det fremgår af Handlingsplan for fredning 2013.

Der skal som udgangspunkt foreligge en aktuel eller potentiel konkret trussel mod fredningsværdierne i området.

Dette er dog ikke afgørende, hvis der er tale om unikke fredningsmæssige værdier af væsentlig national betydning.

Fredningsnævnet vurderer, at der med de aftaler, der er indgået mellem Forsvarsministeriet og Miljøministeriet om anvendelse af Miljøministeriets arealer i området foreligger en potentielt konkret trussel mod fredningsværdierne i det fredede område.

Hertil kommer, at Lyngbos Hede er en enestående naturperle, der giver området et helt unikt naturindhold med landskabelige, naturmæssige og rekreative værdier, som kun varigt kan sikres ved en fredning.

Ved en fredning opnås der sikring af områdets unikke fredningsmæssige værdier også ved lodsejeraftaler om områdets anvendelse og ved eventuelle ændringer i regelsættet inden for naturbeskyttelsesområdet.

På denne baggrund tager fredningsnævnet det reviderede forslag om fredning af Lyngbos Hede til følge med de ændringer, som fredningsnævnet har anført nedenfor.

Fredningsområdet:

Fredningsnævnet finder på baggrund af besigtigelserne i området, at afgrænsningen af det fredede område skal ske i overensstemmelse med fredningsforslaget og fredningskortet, jf. kortbilag til denne afgørelse. Fredningsnævnet er således enig i, at det fredede område skal afgrænses i syd af Henne Strandvej, så de mindre privatejede parceller mellem landevejen og den statsejede hede, er omfattet af fredningen. Herved sikres, at udsigten fra landevejen mod nord over heden bevares, og at parcellerne får den nødvendig pleje, så områdets naturkvaliteter bevares i sammenhæng med det nordfor liggende hedeområde.

Fredningsbestemmelserne:

Fredning af et landskab betyder som udgangspunkt, at der lægges visse bånd på de fredede arealer for, at fredningsformålet kan nås.

Sagsrejsenerne har oplyst, at fredningsforslaget er udarbejdet således, at der tages højde for naturbeskyttelse, forbedret offentlig adgang og naturpleje.

Fredningsnævnet vurderer, at der er taget de nødvendige hensyn til disse forhold med det reviderede fredningsforslag med de ændringer, som fredningsnævnet har anført nedenfor.

Fredningsnævnet har følgende bemærkninger til de enkelte fredningsbestemmelser:

Efter § 4, stk. 3 i forslaget er kørsel med kampvogne i et fast kampvognskørespor tilladt under nærmere angivne forudsætninger.

Fredningsområdet er med undtagelse af et mindre areal på cirka 1,7 hektar et internationalt naturbeskyttelsesområde.

Efter naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 3 skal et fredningsforslag inden for internationale naturbeskyttelsesområder indeholde en redegørelse for, hvorledes fredningen vil medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser inden for disse områder.

Fredningsnævnet finder ikke, at der er redegjort for, hvorledes fredningen vil medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser inden for disse områder, når kørsel med kampvogne i et fast kampvognskørespor er tilladt, uanset de angivne forudsætninger.

I screeningsvurderingerne efter miljøvurderingsloven har sagsrejsenerne udtrykkeligt ikke taget stilling til eventuelle skader på naturen som følge af kørsel med kampvogne.

Fredningsnævnet vurderer, at kampvognskørsel i det fredede område, der består af prioriterede naturtyper, som på europæiske plan er sjældne og truede, ikke kan undgå at medføre forringelser eller forstyrrelser af de store naturværdier i området, blandt andet fordi kørespor kan medføre terrænændringer, der vil have betydning for påvirkning af lavninger og områdets hydrologi.

Fredningsnævnet lægger til grund, at der ikke tidligere har været kørespor for kampvogne på Lyngbos Hede.

Der er umiddelbart uden for det fredede område mod øst kørespor, som forsvaret har anvendt tidligere. Disse kørespor kan efter det oplyste udbygges, så forsvarets øvelsesområder nord og syd for Lyngbos Hede kan forbindes.

På denne baggrund kan fredningsnævnet ikke godkende § 4, stk. 3, der udgår.

Som følge heraf udgår § 5, stk. 3, og § 6, stk. 3 ændres til følgende:

”Der må ikke etableres veje i fredningsområdet”.

§ 5 indeholder bestemmelser om blandt andet vedligeholdelse af eksisterende afvandingsgrøft for sommerhusområdet Henne Strand.

Efter det oplyste har naturstyrelsen rørlagt ca. 600 m af grøften med et tæt rør, således at vandstanden på heden holdes og dræning undgås.

Det blev under besigtigelsen nævnt, at den nord-sydgående grøft tæt ved områdets vestlige skel ikke har betydning for sommerhusområde, hvorfor der har været isat skod for at hæve vandstanden på heden. Nord-syd grøften har efter det oplyste henligget uden vedligeholdelse i mere end 15 år.

Fredningsnævnet forventer, at der fremover tages hensyn hertil.

§ 7 om offentlighedens adgang indeholder blandt andet bestemmelser om de eksisterende stier i det fredede område, der er vist med særlig signatur på fredningskortet.

Fredningsnævnet lægger efter besigtigelserne til grund, at de eksisterende stier helt overvejende er trampestier, hvor der i det væsentlige kun har været vedligeholdelse af stien fra Strandvejen og ind til Tuttets Bjerg. Flere steder, hvor der er trampestier, er der sket vinderosion og opstået bare sandpletter i mindre områder.

Det viser, hvor sårbar heden er, hvilket fredningsnævnet forventer, at der tages mest muligt hensyn til ved den fremtidige pleje.

Der fastsættes herefter de **fredningsbestemmelser**, der er anført i indledningen til denne afgørelse.

Erstatning.

Der skal efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, fastsættes erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over en fredet ejendom for det tab, som fredningen påfører dem.

Erstatningerne i anledning af fredningen tilkendes alene, hvis fredningen påfører lodsejerne begrænsninger ud over de begrænsninger, som følger af generelle reguleringer i naturbeskyttelsesloven eller anden lovgivning.

Der tilkendes ikke erstatning til offentligt ejede arealer, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt., medmindre ejendommen er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse.

Lodsejer nr. 1 Naturstyrelsen får allerede af denne grund ikke erstatning.

For arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 tilkendes der efter fast praksis ikke erstatning.

Hele fredningsområdet er omfattet af § 3-beskyttelse.

Derfor medfører fredningen ingen erstatning til de private lodsejere.

Der tilkendes således ingen erstatning som følge af fredningen.

-

Det bemærkes, at fredningsnævnet ikke har sendt orienteringsbrev om fredningsbestemmelserne til lodsejerne med anmodning om at opgøre eventuelle erstatningskrav, da det har været klart efter fast praksis, at ingen lodsejere var berettiget til erstatning, som også anført i budgetoverslaget.

Klagevejledning.

Denne afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 er følgende klageberettigede:

- ejere og brugere, der skal have afgørelsen tilsendt
- enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse
- statslige og kommunale myndigheder, hvis interesse berøres af forslaget
- organisationer mv., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget

Klage skal indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareklagenævnet på en af følgende måder:

- e-Boks, hvor Nævnenes Hus skal vælges som modtager,
- e-mail til mfkn@naevneneshus.dk, eller
- brev til Nævnenes Hus, Toldboden 2, 8800 Viborg, att.: Miljø- og Fødevareklagenævnet

Vagn Kastbjerg

Flemming Davidsen

Rasmus Sømod